

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

**Викладання гуманітарних та українознавчих
дисциплін засобами дистанційного навчання:
теорія і практика закладів вищої освіти**

Матеріали науково-методичної
інтернет-конференції

24 листопада 2022 року

Харків, ХНАДУ

УДК 378.016:8/9+378:004.9.

Викладання гуманітарних та українознавчих дисциплін засобами дистанційного навчання: теорія і практика закладів вищої освіти: матеріали наук. інтернет-конф. з проблем вищої освіти і науки, м. Харків, 24 листопада 2022 року. Харків: ХНАДУ, 2022. 105 с.

У збірнику репрезентовано матеріали Науково-методичної інтернет-конференції з проблем вищої освіти і науки «Викладання гуманітарних та українознавчих дисциплін засобами дистанційного навчання: теорія і практика закладів вищої освіти». Матеріали подано в авторській редакції й автори публікацій несуть персональну відповідальність за порушення правил академічної доброчесності.

Матеріали подано за такими тематичними напрямками: *реалізація нових різновидів навчання зі застосуванням концептуально нового моделювання українознавчих дисциплін; досвід використання різноманітних платформ інтернет-простору та ефективного їхнього застосування викладачами ЗВО; оновлення ролі викладача гуманітарних дисциплін як наставника-консультанта відповідно до нововведень та інновацій; застосування різноманітних видів технологій для викладання українознавчих дисциплін у ЗВО в умовах дистанційного навчання.*

Збірник матеріалів конференції стане в нагоді для широкого кола зацікавлених осіб – науковців, викладачів закладів вищої освіти, викладачів закладів фахової передвищої освіти.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

ГОЛОВА:

Богомолів В.О. – професор, доктор технічних наук, ректор Харківського національного автомобільно-дорожнього університету.

ЗАСТУПНИКИ:

Батракова А.Г. – професор, доктор технічних наук, перший проректор Харківського національного автомобільно-дорожнього університету.

Левченко Я.С. – професор, доктор наук з публічного управління та адміністрування, декан факультету підготовки іноземних громадян ХНАДУ;

Нікуліна Н.В. – доцент, кандидат філологічних наук, завідувач кафедри українознавства ХНАДУ;

Ніколаєнко О.О. – професор, доктор історичних наук, професор кафедри історії України ХНПУ імені Г. С.Сковороди.

Резван О.О. – професор, доктор педагогічних наук, завідувач кафедри психології, педагогіки та мовної підготовки Харківського національного університету міського господарства імені О.М.Бекетова.

Міняйло Р.В. – доцент, доктор філологічних наук, професор кафедри української лінгвістики, літератури та методики навчання Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

ЧЛЕНИ ОРГКОМІТЕТУ:

Тележкіна О.О. – професор кафедри психології, педагогіки та мовної підготовки ХНУМГ імені О.М.Бекетова, доктор філологічних наук;

Книщенко Н.П. – доцент, кандидат філологічних наук, доц. кафедри українознавства ХНАДУ;

Крехно Т.І. – доцент, кандидат філологічних наук, професор кафедри української лінгвістики, літератури та методики навчання Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР:

Бугаєвська Ю.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри українознавства ХНАДУ.

© Колектив авторів, 2022

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

першого проректора Харківського національного автомобільно-дорожнього університету, доктора технічних наук, професора БАТРАКОВОЇ Анжеліки Геннадіївни

Вельмишановні колеги і колежанки!

Щиросердно вітаю з початком роботи науково-методичної інтернет-конференції **«Викладання гуманітарних та українознавчих дисциплін засобами дистанційного навчання: теорія і практика закладів вищої освіти»!**

Бажаю співтовариству реальних успіхів і наснаги в продукуванні наукових розвідок у царині навчальної і методичної роботи, адже ваші звершення будуть підґрунтям для покращення методики викладання гуманітарних й українознавчих дисциплін і вагомим внеском у реформування української вищої освіти!

Дякую, що попри воєнні дії проводите освітні заходи. Нехай голуб миру принесе якнайшвидшу перемогу та вигнання ворога з нашої, Богом даної землі! А ми задля цього – ПРАЦЮЄМО!

ЗМІСТ

Вітальне слово першого проректора ХНАДУ А.Г.Батракової.....	3
Агібалова Т. М., Алпатова О. В. Застосування цифрових інструментів у викладанні мовних дисциплін за умов дистанційного навчання.....	8
Бабай Л. В. Адаптація студентів до майбутньої професійної діяльності.....	10
Бадєєва Л. І. Про важливість для демократії громадянської освіти.....	12
Безцінна Ж. П. THE TEACHER AS A CONSULTANT ON THE USE OF MULTIMEDIA BY NON-LANGUAGE-MAJOR STUDENTS IN LEARNING FOREIGN LANGUAGES (Викладач як консультант з питань використання мультимедійних засобів студентами немовних спеціальностей при вивченні іноземних мов).....	14
Берестова А. А., Лисенко Н.О. Актуальні питання навчання української мови під час профільної підготовки здобувачів освіти фармацевтичного вишу.....	16
Бугаєвська Ю. В. Сучасна репрезентація соціально-культурного досвіду народу при викладанні гуманітарних дисциплін.....	19
Бугаєвський М. С., Жаріков І. В. Платформи сучасного інтернет-простору для закладів вищої освіти.....	21
Вербицький К. І., Вишняков Є. С. Моделювання дистанційного навчання з метою актуалізації освітньої діяльності.....	24
Гончарова О. С. Роль викладача вишу в умовах індивідуалізації освітнього процесу.....	26
Долгопол О. О. Дистанційні тренінгові технології у формуванні мовленнєвої компетентності студентів-нерезидентів.....	28

Ємельянова Є. С.

Проблеми вивчення спеціальних термінів на заняттях з англійської мови професійного спрямування в умовах дистанційного навчання.....30

Золотарьов В. С.

Деякі особливості вивчення історії України в умовах дистанційного навчання.....32

Золотарьова С. І.

Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій для формування творчої особистості в освітньому процесі.....34

Карась А. В.

День української писемності та мови у просторі національно-визвольних змагань.....36

Карась А. В., Дегтярьова К. О.

Інноваційні методи навчання – дистанційна освіта.....40

Карпенко Н. О.

Формування комунікативної компетентності іноземних студентів як мета навчання української мови.....42

Кизименко О. М.

Відродження народних звичаїв і традицій за допомогою інноваційних освітніх технологій.....44

Кібенко Л. М.

Інноваційні методи навчання в ЗВО України.....46

Книшенко Н. П.

Організація освітньої діяльності в процесі викладання автомобільно-дорожнього термінознавства.....48

Колган О. В., Квятковська В.

Інтернет-ресурси як вагомий складник самоосвіти студентів філологічного факультету під час вивчення української та польської мов.....50

Крехно Т.І., Безлаковська С.

Реалізація фонем /ы/ в лемківських говірках Словаччини.....52

Літвінова І. М.

Дистанційне навчання: крах освіти чи перехід на новий рівень.....55

Марцин С. О.	
Текстоцентричний підхід на заняттях з української мови як іноземної: формування граматичних компетентностей.....	57
Міносян А. С., Варипаєв О. М.	
Історико-культурна компонента у навчально- виховному процесі.....	59
Міняйло Р.В., Носач А.	
Семантичне наповнення концепту «Доля» в діалектному дискурсі.....	61
Ніколаєнко О. О.	
MEMORY STUDIES: перспективи запровадження в історичних дисциплінах вищих навчальних закладів.....	63
Нікуліна Н. В.	
Українське галузеве термінознавство як основа вибіркового дистанційних курсів.....	66
Олешко Н. П.	
Викладач у ролі наставника-консультанта в умовах війни.....	68
Ostapenko Y.	
TEACHING ONLINE: EFECTIVENESS AND CHALENGERS.....	70
Остряньська Н. В.	
Викладання українознавчих дисциплін у ЗВО в сучасних умовах.....	73
Петрова Озель Л. П.	
Українознавство в умовах дистанційного навчання: узагальнювальні таблиці та структурно-логічні схеми.....	75
Полікарпов А. О., Рябовол О. О.	
Використання освітніх платформ та тенденції застосування їх викладачами ЗВО.....	77
Приходько А. М.	
Технологія «Сторітелінг» як засіб формування комунікативної компетенції іноземних студентів ЗВО.....	79
Прохоренко Т. Г.	
Роль самостійної роботи в дистанційному навчанні.....	83

Резван О. О.

Портфоліо як різновид самостійної роботи студента з дисципліни «Сучасна українська літературна мова».....85

Руденко С. М.

Підготовка публічного виступу з презентацією: теоретичні та методичні засади.....87

Смутьська А. В.

Мова як каталізатор національної ідентичності: примордіальний підхід.....89

Телєжкіна О. О.

Віртуальні платформи і цифрові застосунки на заняттях із дисциплін лінгвістичного циклу.....91

Chaika O.

DIGITAL COACHING FOR MULTICULTURAL EDUCATION IN UKRAINE...93

Чаплицін О. К., Сук О. Є.

Використання LMS MOODLE при викладанні гуманітарних дисциплін.....96

Щітка О. В., Ялов Ю. М.

Нові освітні можливості підвищення якості підготовки фахівців для викладачів.....98

Ярмак Т. В., Холодова О. О., Сук О. Є.

Роль викладача-тьютора в умовах модернізації освітнього процесу.....100

Ярмолівч О. І., Шимбаков М., Собко В., Козерацький Н.

Історико-педагогічний аспект наукових досліджень у вихованні патріотизму майбутніх офіцерів.....103

Агібалова Тетяна Миколаївна

*доцент кафедри ділової іноземної мови та перекладу НТУ «ХПІ»,
кандидат філологічних наук, e-mail: tanika.fem@gmail.com*

Алпатова Олена Володимирівна

*ст. викладач кафедри мовної підготовки ННІМО ХНУ імені В. Н. Каразіна
кандидат філологічних наук, e-mail: alpatova.olena@gmail.com*

ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ВИКЛАДАННІ МОВНИХ ДИСЦИПЛІН ЗА УМОВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Одним із пріоритетів національної доктрини розвитку освіти є інтеграція навчальних закладів у європейський і світовий простір. У площині реалізації здобутків вищої освіти це передусім визначає курс на конкурентоспроможність і мобільність випускників на глобальному ринку праці. У сфері особистісного розвитку це означає вдосконалення й урізноманітнення ракурсу власного духовно-світоглядного визначення. Саме тому вправність і навички в освоєнні сучасних методів і засобів пошуку, обробки й засвоєння інформації наближають студентів до поставленої мети – стати затребуваними в обраній ними галузі. Формат дистанційного навчання є плідним для формування таких умінь, коли вивчаючи, наприклад, іноземну мову, молодь має змогу опанувати різноманітні методи й способи засвоєння знань на численних освітніх платформах. Досвід роботи викладача-мовника зі студентами філологічних і нефілологічних спеціальностей дозволяє стверджувати, що одним із найбільш популярних цифрових інструментів є Kahoot!, що пропонує широкий діапазон можливостей і водночас є достатньо простим у застосуванні.

Актуальним наразі є те, що завдання, створені за допомогою функціоналу Kahoot!, можна застосовувати як для аудиторного навчання, так і для самостійного опанування матеріалу (це забезпечують два режими – класичний, коли кожен гравець самостійно відповідає на питання й отримує результати, і командний, коли в грі беруть участь троє й більше охочих). Серед переваг застосування цього сервісу є можливість формулювання завдань таким чином, аби учасники мали змогу продемонструвати вже засвоєні знання [1, с. 73].

Алгоритм використання ігрового простору Kahoot! дає можливість створювати вікторини з множинним вибором, тести, опитування, обговорення. При створенні завдання викладач сам обирає кількість пропонуваніх відповідей, виставляє час виконання, сервіс забезпечує рендомізацію питань, подальше редагування й отримання результатів проходження вікторини учасниками групи. Причому остання опція працює як упродовж аудиторної командної гри, коли на екран виводиться інфографіка питань і правильних відповідей, так і за умови, коли завдання виконуються гравцем самотійно (як домашнє завдання). Тоді викладачу так само треба зайти у свій профіль на платформі й, натиснувши кнопку Get Results, відкрити поле з результатами проходження вікторини. Треба зазначити, що за умови використання платформи для поточного контролю саме в такий спосіб одним із недоліків є неможливість контролювати кількість спроб проходження вікторини студентами групи. Звісно, активізація режиму одноразового проходження, із застосуванням адреси власної електронної пошти, покликана забезпечити об'єктивне оцінювання знань на момент перевірки, але учасники можуть зайти й відповісти на питання ще декілька разів, застосувавши інші електронні адреси. Це можна побачити у зведеному звіті, коли замість визначеної кількості учасників у грі взяло участь більше осіб.

Підсумовуючи, варто зазначити, що інтерактивні цифрові інструменти, зокрема Kahoot!, і гейміфікація в цілому – як надбання галузі інноваційних освітніх технологій – не можуть претендувати на ексклюзивність за умов дистанційного навчання, натомість вони забезпечують нагоду урізноманітнити форми навчання й мають необхідний функціональний діапазон для створення комфортного освітнього середовища, сприяючи формуванню мотивації до самовдосконалення в учасників освітньої комунікації.

Список використаних джерел:

1. Горбань Ю., Скаченко О. Досвід використання цифрового інструменту навчання Kahoot! у діяльності бібліотеки університету. Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук. Випуск 5 (2020). С. 66-79.

Бабай Людмила Володимирівна
старша викладачка кафедри
мовної підготовки ДБТУ
e-mail: Lydmila_babay@ukr.net

АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТІВ ДО МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Завданням розвитку вдосконалення процесу професійної підготовки в Україні є підготовка висококваліфікованого, конкурентоздатного фахівця, який може переорієнтувати свою діяльність у зв'язку із потребами. Трансформація сучасного суспільства визначила якісно нові завдання теоретичного осмислення і конкретизації найважливіших аспектів діяльності вищої школи із соціальної адаптації студентської молоді до професійної діяльності. Актуальним завданням сучасної освіти є покращення якості підготовки висококваліфікованих спеціалістів в аспекті майбутньої практичної діяльності. Сучасна система підготовки майбутніх фахівців орієнтована, головним чином, на забезпечення студентів необхідним обсягом знань. Звичайно, фахівець зобов'язаний мати певний рівень знань і практичних навичок.

У процесі професійної підготовки кадрів все ширше використовується комп'ютерна техніка, інтерактивні дошки, бази даних, мультимедійні електронні засоби, автоматизовані системи тестування, телекомунікаційні та інформаційні ресурси мережі Інтернет [4].

У загальному вигляді, засобами інформаційних технологій є програмні, програмно-апаратні та технічні засоби і пристрої, що функціонують на базі мікропроцесорної техніки і застосовуються для представлення інформації, інформаційного обміну та забезпечують операції з прийому, накопичення, обробки і передачі інформації.

Висококваліфікований спеціаліст окрім професійних знань повинен мати творче мислення, високий інтелектуальний рівень, широкий світогляд. До основних складових формування особистості молодого спеціаліста можна віднести: професійність, працьовитість, відповідальність, організованість, упра

влінські якості, доброзичливість, комунікабельність, ініціативність, винахідливість, привабливість, інтелігентність, демократичність, переконливість.

На сучасному етапі культурно-освітнього розвитку та системи вищої освіти зокрема науково-дослідна робота набуває все більшого значення та актуальності. Науково-дослідна діяльність дозволяє якомога повніше реалізувати отримані знання, свою індивідуальність, творчі здібності. Робота в категоріях наукового підходу не лише є початком становлення потенціального вченого, вона допомагає сформуванню найбільш повну, багатогранну та коректну картину світу, з правильним розумінням законів його функціонування.

Останнє має надзвичайно важливе значення, зважаючи на зростаючу ступінь спеціалізації що продовжує вимагати від фахівця широти світогляду, гостроти розуму, високої ерудиції та непорушних морально-етичних якостей.

До неї можна віднести реферати, доповіді, повідомлення, результати власних досліджень та спостережень, статистичний аналіз. Виконання цих робіт має за мету закріпити та вдосконалити навички самостійної наукової творчості, які набуто під час навчання в ЗВО. Фахівець працює з науковою літературою та джерелами, поліпшує навички критичного відбору та аналізу необхідної інформації, що досягається шляхом поступового ускладнення вимог до результатів роботи та глибини опрацювання проблеми.

Результативність наукової роботи в підготовці студентів до майбутньої професійної діяльності значною мірою визначається адекватним соціально-економічним заохоченням та престижністю статусу науковця в суспільстві. Необхідна розвинена система заохочень молодих науковців за успіхи в науково-дослідній діяльності. Об'єднання молодих науковців у рамках наукового товариства та інтеграція у світову наукову спільноту формує позитивний імідж молодого вченого-дослідника.

Таким чином, в умовах сучасних вимог до оптимізації навчальної діяльності в межах підготовки майбутніх фахівців, залучення студентів до науково-дослідницького середовища, важливий елемент формування

професійного та компетентного складу майбутніх висококваліфікованих кадрів [5].

Список використаних джерел:

1. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки: Закон України від 09.01.2007р. № 537-V. Відомості Верховної Ради України. 2007. №12 С. 102.
2. Суліма Є. Невідкладні завдання системи вищої освіти на новому етапі Болонського процесу. Вища школа. 2010. №11. С. 5-13.
3. Туркіна М.В. Сутність поняття самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів у психологічній літературі. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2011. №5 (216). С.110-114.
4. Іванов В.Ф. Сучасні комп'ютерні технології і засоби масової комунікації: аспекти застосування. Київ. ІЗМН, 2006. 352 с.
5. Вища освіта України і Болонський процес. Навч. посібник за ред. В.Г. Кременя. Тернопіль. Навчальна книга – Богдан, 2004. 384 с.

Бадєєва Людмила Іванівна

*доцент кафедри українознавства ХНУРЕ, к.і.н., доцент
e-mail: liudmyla.badieieva@nure.ua*

ПРО ВАЖЛИВІСТЬ ДЛЯ РОЗВИТКУ ДЕМОКРАТІЇ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ

Демократичні держави, що вже існують та які розвиваються, у всьому світі розуміють, що для розвитку та підтримки здорової демократії потрібна ефективна громадянська освіта. Визнаючи цю потребу, Україна підписала Хартію Ради Європи з освіти для демократичного громадянства й освіти з прав людини У цьому документі зазначається, що «освіта для демократичного громадянства» означає навчання, підготовку, підвищення обізнаності, інформацію, практики і діяльність, які мають на меті, за рахунок надання учням знань, навичок і розуміння, і розвитку їх ставлення та поведінки, щоб дати їм можливість здійснювати і захищати свої демократичні права та обов'язки в суспільстві, цінувати різноманітність і відігравати активну роль у демократичному житті з метою заохочення та захисту демократії і верховенства права» [1, с. 5]. У курсі «Демократія: від теорії до практики» представлено

кілька принципів, викладених у документі. Серед них: *Освіта для демократичного громадянства і в галузі прав людини повинна надавати студентам готовність взяти заходів у суспільстві в інтересах захисту та розвитку прав людини, демократії та верховенства права* [1, с.7-8].

У грудні 2018 р. ректор ХНУРЕ В. В. Семенець та Пітер Ербер від імені IFES (Міжнародної фундації виборчих систем) підписали протокол про співпрацю. З 2019 року «Демократія: від теорії до практики» впроваджена як дисципліна за вибором студентів в навчальний процес університету.

Ефективна програма навчання громадянській освіті має відповідати таким завданням:

1. Створення можливостей для широкого залучення студентів. Студенти повинні набути таких навичок, як здатність висловлювати свої думки, обмінюватися інформацією, слухати та ділитися знаннями з іншими, а також співпрацювати, щоб досягти мети. Інтерактивні методики навчання, зокрема ті, що сприяють взаємодії між студентами, є невід'ємною складовою громадянської освіти і повинні бути покладені в основу кожного заняття.

2. Заохочення студентів до рефлексії щодо вивченого матеріалу. Участь у демократії вимагає формування певних громадянських ставлень.

3. Включення в курс практики безпосередньої участі у вирішенні суспільно важливих проблем. Студенти найкраще усвідомлюють складність суспільних проблем, коли вони безпосередньо займаються ними.

4. Розгляд проблем з різних точок зору. Для того, щоб напрацювати практику прийняття поінформованих та обґрунтованих рішень, студенти повинні вміти розглядати проблему з різних точок зору.

5. Розвиток критичного мислення та практичних навичок громадянської участі. Студентам необхідно надати широкі можливості практикуватися у принятті рішень, розв'язанні проблем, комунікації, співпраці, аргументації та участі [2, с. 26-27].

Курс «Демократія: від теорії до практики» допомагає студентам не тільки здобути знання з історії та теорії демократії, конституціоналізму, прав людини,

політичних партій та громадянського суспільства, а й сформувати низку навичок та ставлень, включених Міністерством освіти і науки України до переліку загальних компетентностей, які здобуваються студентами на першому рівні вищої освіти, а також включені до стандартів вищої освіти та освітніх програм в Україні.

Список використаних джерел:

1. Хартія Ради Європи з освіти для демократичного громадянства й освіти з прав людини. Київ: Основа, 2017. 44 с.
2. Берроуз Грір. Демократія: від теорії до практики: путівник для викладачів. Вступ до курсу. 3-є вид., доп. Copyright, 2021.

Bezsinna Zhanna Pavlivna

*Senior Lecturer at the Department of Foreign Languages of KhNADU,
e-mail: zhannabezscennaia@gmail.com*

THE TEACHER AS A CONSULTANT ON THE USE OF MULTIMEDIA BY NON-LANGUAGE-MAJOR STUDENTS IN LEARNING FOREIGN LANGUAGES

Information revolution urges forming new methods of education. That is why today we are talking about the information and educational environment, which provides for a different educational process, expands its capabilities, provides for individualization of training in relation to each student.

Ukraine's aspiration to take a worthy place among the countries of the European community, to cooperate with other developed countries of the world and, accordingly, to integrate into a high-tech competitive environment entails the need for Ukrainian specialists to be able to navigate the common information space. Under conditions of increasingly rapid development of science and technology, they are forced to look for the information they need not only in Ukrainian sources but also in foreign language publications, to keep abreast of the latest achievements of foreign scientists.

Other important factors that influence the nature of the educational process are the COVID-19 pandemic and Russian aggression against Ukraine, which condition

the transfer of traditional forms of education into the e-learning format. The role of the teacher in the educational process is also changing.

Distance learning is a significant step in applying modern information technologies in the educational process [2]. Among the existing various systems of distance learning (iSpring, PLATO, Radmin, Veda System, etc.), it is worth noting the Moodle software (modular object-oriented dynamic learning environment), which has been chosen by many countries due to its wide functionality [3].

Multimedia products and Internet services provide an opportunity to simulate complex real-life situations and experiments, allow visualizing abstract information through dynamic representation of processes, etc. Graphic capabilities of the computer, which can present the material in the form of drawings or animation, are important when students are learning new vocabulary. They can associate a phrase or word in a foreign language not with a phrase or word in their native language but directly with an action or object.

However, despite the fact that multimedia can perform almost all methodological functions that were previously performed only by the teacher, there are some aspects that are beyond their functionality.

The use of sophisticated gadgets and the latest achievements of communication technologies in the educational process immerses students in an atmosphere of leisure and entertainment, which increases the emotional background, self-confidence and, in general, improves the perception of the material. However, without the teacher's control in the classroom, this process can deviate from the educational goal. It should also be noted that many students, despite their skills in the field of IT, need tips on how to use certain functions, i.e., here the teacher acts as a consultant who guides the work of students.

It also should be noted that the training of the modern generation of future specialists with higher technical education needs to remain a holistic pedagogical process, which is a system of relationships between teacher and student. In the process of such relations, not only professional competencies, skills and abilities of

future specialists are laid and developed but also their basic, social, spiritual, and creative qualities are formed [1].

That is, the teacher should be not only a developer of training courses and a consultant on the work on educational platforms but also a mentor who can increase the motivation of students to study a foreign language, help to form their qualities and unleash their creative potential.

REFERENCES

1. Булах І.С., Долинська Л.В. (2002) Психологічні аспекти міжособистісної взаємодії викладачів і студентів. / Навчально-методичний посібник. К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова.
2. Кухаренко В.М. (2007) Дистанційне навчання. Енциклопедичне видання: навч.-метод. посіб. К.: ТОВ Редакція «Комп'ютер».
3. Scherl A. (2012) Interactive knowledge networks for interdisciplinary course navigation within Moodle, Adv. Physiol. Educ.

Берестова Алла Анатоліївна
старший викладач, НФаУ, канд. філол. наук,
e-mail: alla19682802@gmail.com

Лисенко Наталя Олександрівна
доцент, НФаУ, канд. філол. наук, доцент,
e-mail: natalilisenko1977@gmail.com

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ПІД ЧАС ПРОФІЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ВИШУ

Начасним, як ніколи, у контексті сьогочасних подій, які переживає Україна, постає питання становлення громадянського суспільства. Важливу роль у вихованні свідомих громадян, представників української інтелігенції, майбутніх фармацевтів, біотехнологів, фізичних терапевтів, які прагнуть добробуту для своєї країни, готові працювати заради її розвитку, спроможні до прийняття рішень виробничого та суспільно-політичного характеру, покладається на виш.

Головне завдання вищого навчального закладу – розкриття потенційних можливостей і здібностей здобувачів та їх підготовка до професійного життя. Виш повинен давати їй не тільки спеціальні вміння і навички, а й сприяти гармонійному розвитку особистості, учити спілкуватися зі світом, розуміти сучасний соціум.

Для організації професійної діяльності важливою є загальнокультурна компетенція, основу якої складають національно-культурне надбання народу. Для формування загальнокультурної компетенції у здобувачів сприяє вивчення дисциплін гуманітарного циклу. Ведення будь-якої діяльності у суспільних сферах неможливі без такої компетенції, як мовна, оскільки вільне володіння українською мовою потрібне для взаємодії у національному середовищі, а іноземною, зокрема англійською, – для налагодження й підтримки міжнаціональних контактів.

Отже, мова, будучи засобом спілкування, обміну інформацією та досвідом, є найефективнішим знаряддям набуття усіх суспільно значимих компетенцій, формування ціннісних орієнтацій здобувачів вищої освіти. В освітньо-виховному процесі мова – невід’ємна складова, яка бере участь у розвитку інтелектуального, культурного й творчого потенціалу особистості. Загальномовна культура, світогляд, моральні цінності, які формуються під час навчання, згодом трансформуються в життєдіяльності кожної окремої людини в конкретні моделі поведінки й мовлення.

Освітні компоненти «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Культура наукової мови», «Мова сучасного наукового тексту» у фармацевтичному виші реалізують *компетентісний, комунікативно-діяльнісний та особистісно орієнтований* підходи до навчання української мови, що відповідає сучасним суспільним запитам. *Компетентісна* модель навчання української мови набуває суспільної значущості, а тому потребує глибокого осмислення й широкого розгляду пов'язаних з нею питань. Компетентісний підхід до навчання мови включає низку понять, на яких ґрунтується мовленнєва діяльність студентів й відбувається формування їхньої

комунікативної компетенції. Опанування мови і навчання мовленню мають бути спрямовані на ті види мовленнєвої діяльності, які органічно вписуються у процес навчання у виші і подальше виконання службових обов'язків у професійній сфері.

В основі *комунікативно-діяльнісного* підходу у навчанні мови у виші лежить постійна комунікативна взаємодія студентів як суб'єктів навчально-пізнавальної діяльності. Базовими поняттями комунікативно-діяльнісного підходу є позитивна мотивація мовленнєвої діяльності, культура спілкування. Слід підкреслити, що з позиції комунікативно-діяльнісного підходу спілкування – це не лише ефективна комунікація, але й обмін цінностями, знаннями, взаємодія та взаєморозуміння між співрозмовниками, основа розвитку найважливіших професійних якостей майбутніх спеціалістів, їх пізнавальних інтересів та творчих здібностей.

Особистісно орієнтований підхід – спрямування навчального процесу на забезпечення розвитку й саморозвитку особистості студента з урахуванням його здібностей як суб'єкта пізнання й навчальної діяльності. Основними ознаками цього підходу є: системність і всеохопність усіх етапів; орієнтування на самостійну роботу та пошук, диференціювання завдань; вибірковість форм та методів виконання завдань; занурення в ситуативні завдання; атмосфера доброзичливості та прояв уваги.

Реалізація мовної підготовки у нашому виші відбувається через освітні мовні компоненти за умови поєднання й системного впровадження трьох підходів. Особистість, як суб'єкт навчального процесу, формуватиме ціннісне сприйняття світу, засвоюватиме поведінкові норми, набуватиме діяльнісного досвіду й демонструватиме готовність до самостійного життя. Прививаючи любов до української мови, ми отримаємо національно свідомих, мовленнєво компетентних фахівців, що зможуть досягти особистісного й професійного самовизначення та домогтися самореалізації.

Бугаєвська Юлія Володимирівна
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри українознавства ХНАДУ
e-mail: bugaevskaylia@ukr.net

СУЧАСНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОГО ДОСВІДУ НАРОДУ ПРИ ВИКЛАДАННІ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Сьогодні Україна переживає чи не найскладніший період своєї історії. Відбувається процес перевірки державної незалежності на міцність. Крім економічної, політичної, соціальної складової державотворчих процесів на перше місце виходить світоглядна.

Постає питання – наскільки сучасне молоде покоління (а це майбутнє нашої держави) усвідомлює себе українцями, наскільки міцно і впевнено відбувається процес формування національної свідомості.

Зміст та основні аспекти національного виховання і проблеми формування національної свідомості в учнівської і студентської молоді відображені у дослідженнях В. Цимбалюк, Л. Штихалюк та інших [1,2].

Саме студентська молодь сьогодні – це інтелектуальний скарб нації, це майбутні носії сучасної виховної ідеї, ті, хто йде до навчальних закладів, і від кого буде залежати зміст навчально-виховного процесу. А українознавство – це один із провідних напрямів, від якого залежить процес формування національної свідомості студентської молоді.

Українознавство репрезентує соціально-культурний досвід народу, який включає практичну діяльність людей у різних сферах суспільного життя. Із позиції педагогічних цілей і завдань вищої школи основне значення українознавства полягає в тому, що воно охоплює практично всі аспекти життя нашого народу, його походження, розселення, місце та роль у розвитку світової цивілізації, матеріальну і духовну культуру, господарсько-економічну та виробничо-трудова діяльність, побут, обряди, звичаї, традиції. Воно є інтегрованою предметною системою знань про навколишній світ та його перетворення, що сприяє формуванню цілісного світогляду молоді [2].

Отже, будівництво національної школи залишається стратегічним напрямом розвитку освіти у XXI столітті. Тому виховання саме юного покоління на багатих культурних цінностях українського народу має першочергове значення [3, с.106].

Аспекти, які необхідно врахувати у процесі викладання сучасного українознавства:

- опанування знаннями про Україну, які сприяють формуванню національно-культурної ідентичності сучасного студента;
- формування національної свідомості;
- життєздатність і практична значущість освітніх матеріалів;
- осучаснення навчальних програм; зв'язок українознавства із сучасними науково-педагогічними процесами;
- місце українознавства в сучасних євроінтеграційних процесах.

Наступною проблемою є пошук новітніх підходів, форм і методів викладання. Донедавна ми керувалися народознавчим, людинознавчим, особистісним підходами. Їх, як і традиційні освітньо-виховні форми роботи (лекції, семінари, практичні) ніхто не відміняв. Але час вимагає застосування нових підходів і сучасних форм.

На перше місце виходять інтерактив, творчість, медіаграмотність, практична значущість. Студенти повинні мати можливість поринути у світ українознавства відомим для них і популярним сьогодні шляхом.

Особливою популярністю серед студентів користується метод проєктів, який надає можливість займатися питаннями, які їх цікавлять, які вони обрали самі. При цьому проявляється самостійність, творчість, креативність. І тут головною умовою є практична значущість роботи, яку виконують студенти. Це мають бути проблемні теми, над якими працює колектив провідної кафедри. А найважливіше – це аналіз результатів дослідження, підготовка звітної документації, презентації.

Список використаних джерел:

1. Цимбалюк В. Культурологічний аспект змісту національної освіти України // Режим доступу: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/1/statti/2cumbalyuk/2cumbaluk.htm
2. Штихалюк Л. Українознавство як окремий предмет і інтегруюча методологія системи виховних і навчальних дисциплін // Режим доступу: <http://intkonf.org/shtihalyuk-ls-ukrayinoznavstvo-yak-okremiy-predmet-i-integruyucha-metodologiya-sistemi-vihovnih-i-navchalnih-distsiplin/>
3. Сазоненко І. Школа майбутнього // Українознавство. 2006. №3. С.102–106.

**Бугаєвський Михайло Сергійович,
Жаріков Іван Вікторович**
*аспіранти кафедри АКІТ ХНАДУ,
науковий керівник – Бугаєвська Ю.В., к.п.н., доцент*
e-mail: bugaevskaylia@ukr.net

ПЛАТФОРМИ СУЧАСНОГО ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРУ ДЛЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Впровадження інформаційних технологій у закладах вищої освіти є одним з елементів дистанційної освіти та сучасних форм навчання. Програмне забезпечення для підтримки дистанційного навчання має безліч характеристик.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. Впровадженням онлайн-технологій в освітній процес займаються як українські, так і зарубіжні дослідники. Вони розглядали інформатизацію освіти в контексті суспільних трансформацій, реформ освіти, розроблення теоретично-методичних аспектів застосування інформаційних технологій, інформаційного-програмного забезпечення дистанційної освіти, управління інформаційними базами даних в освіті, комп'ютеризованої системи обробки інформації, забезпечення якості засвоєння знань здобувачами освіти, підвищення дієвості самостійної роботи над навчальним предметом, тощо [1, с. 20–23].

Для всіх рівнів освітніх закладів України дистанційна освіта є відносно новим явищем, тому доцільно розглянути основи впровадження онлайн-

технологій. Прийняття законодавчих актів дає нормативну базу для функціонування нової системи освіти, однак впровадження онлайн технологій неможливе без надійної основи – платформи дистанційного навчання [2].

Система орієнтована насамперед на організацію взаємодії між викладачем та учнями, хоча підходить і для організації традиційних дистанційних курсів, а так само підтримки очного навчання. Платформа Moodle дозволяє ефективно організувати процес навчання, використовуючи такі можливості як проведення семінарів, тестів, заповнення електронних журналів, включення у заняття різних об'єктів і посилань з інтернету, і багато інших [3].

Платформа дистанційного навчання STELLUS – повнофункціональний, побудований на web-технології, модульний комплекс програмного забезпечення для підтримки відкритої освіти. Комплекс легко вбудовується в навчальний процес коледжу, інституту, університету, академії чи школи. Він надає весь необхідний інструментарій для створення дистанційних навчальних курсів, програмованих навчальних посібників і тестових завдань використовуючи стандартний web-браузер.

Ця платформа дозволяє: вести підготовку навчальних матеріалів і тестів; управляти навчальним процесом (складати індивідуальні та групові розклади занять); планувати навчальне навантаження; забезпечує процедури складання тестів та іспитів в автоматичному і напівавтоматичному режимі; отримувати статистичні звіти для аналізу. Переваги: гнучкість; модульність. Що дозволяє вирішувати завдання з мінімальними затратами; орієнтованість на гуманітарні і творчі дисципліни; зручність інтерфейсу; інтегрованість [4].

Microsoft Learning Gateway представляє собою платформу для взаємодії всіх учасників освітнього процесу. Вона легко поєднується із вже існуючими в закладі освіти системами управління та забезпечує їх надійність і безпеку, задовольняє основні потреби в роботі з інформацією, і може бути надійною основою для подальшого розвитку навчального закладу.

Можна сказати, що розглянуті платформи виконують одне завдання, однак з використанням різних технологій. Вони орієнтовані на різний рівень

складності системи дистанційного навчання, кожна має свої сильні та слабкі сторони.

Таким чином, кожен заклад вищої освіти може обирати платформу дистанційного навчання у відповідності до потреб та моделі дистанційної освіти, створеної в закладі освіти.

Негативною тенденцією є те, що видавці платформ часто намагаються ставити педагогічні проблеми на другий план, на перше місце ставиться сумісність зі стандартами й спрощення створення, управління й обслуговування навчання, що для клієнтури свідчить про скорочення витрат.

Іншою негативною тенденцією при використанні платформ є також те, що тьютори використовують в своїй діяльності найчастіше асинхронні засоби спілкування, але не застосовують засоби специфічні, задумані спеціально для дистанційного супроводу. Асинхронні засоби їм дають можливість лише ознайомитися із частинами курсу, переглянутими студентами, але тьютори не мають ніякої інформації про здійснення діяльності студентами. Здійснюється надання інформації, однак відсутній контроль, який є невід'ємною частиною процесу навчання.

Список використаних джерел:

1. Кіровоградський національний технічний університет. Електронний ресурс: онлайн форум. Режим доступу: <http://forum.kntu.kr.ua/>
 2. Гриценко В.Г. Організаційні засади інформатизації вищої освіти. Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка. Серія: педагогічні науки. 2013. Вип. 121, Ч. 1. С. 45–50.
 3. Програма ЮНЕСКО «Освіта для XXI століття», розроблена в 2000 р. та представлена на 67-й Генеральній Конференції ІФЛА (17-24 серпня 2001 року, Бостон, США). Бостон, 2001. 45 с.
- Професійна педагогічна освіта: системні дослідження: монографія / за ред. О.А. Дубасенюк. Житомир: видавництво ЖДУ ім. Івана Франка, 2015. 308 с.

**Вербицький Кирило Ігорович,
Вишняков Євген Сергійович**
*магістранти кафедри МКБМ ХНАДУ,
науковий керівник – Бугаєвська Ю.В., к.п.н., доцент*
e-mail: bugaevskaylia@ukr.net

МОДЕЛЮВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ З МЕТОЮ АКТУАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Дистанційне навчання (ДН) є підґрунтям для суттєвого оновлення форм, методів та принципів організації вищої освіти, що накладає відбиток на способи засвоєння знань, джерела інформації та характер взаємодії між суб'єктами освітньої діяльності, а також зумовлює зміни в тривалості, темпах та місці навчання.

У багатьох наукових працях було використано моделювання для побудови дистанційних курсів. Так, В.І. Солдаткін [1] запропонував структуру дистанційного курсу, яка складається з елементів, побудованих у вигляді піраміди, які відображені на різних носіях навчальної інформації (рис. 1). У структурі такого дистанційного курсу увага акцентується не на організації навчальної діяльності студентів, а на способах передачі навчального комплексу студентам.

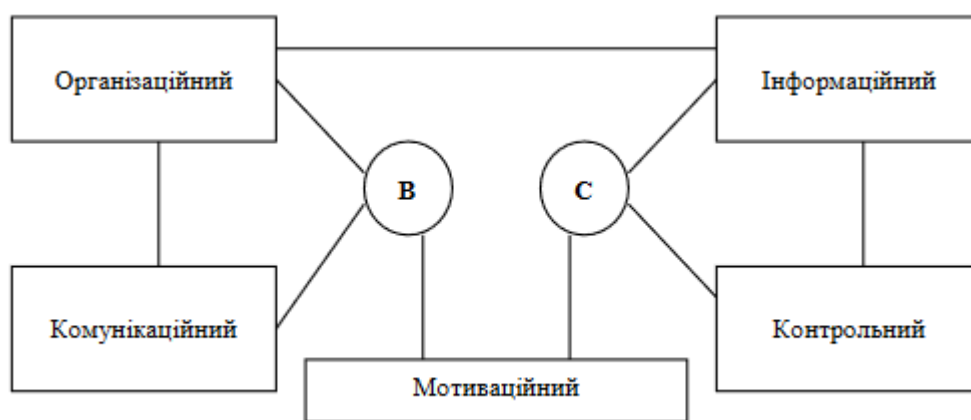
Діяльність студента складається з таких видів роботи: робота з текстами, зокрема з електронними гіпертекстовими посібниками, відеолекціями, розміщеними на носіях інформації, додатковими ресурсами, розміщеними в мережі інтернет; виконання тестових завдань, до яких входять і завдання для самоконтролю; участь у мережевих групових заняттях; виконання індивідуальних завдань за курсом; проходження контрольних заходів, зокрема проміжної, поточної та підсумкової атестації.

Організаційний блок навчання містить інформацію про мету курсу та організаційні сторони його вивчення, а саме: графік навчального процесу, оперативну інформацію тощо. Інформаційний блок представлений у вигляді

структурованої навчальної інформації. Комунікативний блок відповідає за розв'язання питань дидактичного спілкування за допомогою текстового обміну.

Спілкування реалізується у формі електронних семінарів, консультацій, конференцій тощо. Контрольний блок полягає в перевірці ходу та результатів теоретичного та практичного засвоєння студентами навчального матеріалу. Змістову частину блоку складають тестові завдання для підсумкового чи проміжного контролю.

Рис. 1. Структура дистанційного курсу (за В. І. Солдаткіним)

Науковці В.М. Кухаренко, О.В. Рибалко, Н.Г. Сиротенко [2], описуючи сутність поняття ДН та його психолого-педагогічні аспекти, зауважують, що головним у ньому є спілкування студента з викладачем та зі своїми колегами, і тільки потім відзначають можливість прямого доступу до навчального матеріалу.

Список використаних джерел:

1. Преподавание в сети Интернет: учеб. пособие / отв. ред. В.И. Солдаткин. М.: Высш. шк., 2003. 792 с.
2. Кухаренко В.М. Дистанційне навчання. Умови застосування. Дистанційний курс (3-тє вид.): [навч. посібник] / за ред. В. М. Кухаренка. Харків: НТУ «ХП», Торсінг, 2002. 320 с.

Гончарова Ольга Сергіївна
доцент кафедри історії України ХНПУ імені Г. С. Сковороди,
кандидат історичних наук, доцент
e-mail: olia.goncharova2016@gmail.com

РОЛЬ ВИКЛАДАЧА ВИШУ В УМОВАХ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Сьогодні вже не потребує доказу, що конкурентоспроможному фахівцю (випускнику вишу) потрібні професійна компетентність, що виражається у здатності приймати рішення у нестандартних ситуаціях, вміння працювати в команді та індивідуально, самостійно добувати, аналізувати і ефективно використовувати інформацію, раціонально працювати в швидкозмінному світі. Досягти цього можна лише за умови спрямування освіти на індивідуалізацією навчання, що полягає у адаптивній організації навчального процесу шляхом гнучкого використання педагогом методів та прийомів навчання з урахуванням індивідуальних особливостей здобувачів освіти.

Під індивідуалізацією навчання розуміють особистісно-орієнтований підхід до освіти як до системи засобів організації освіти, освітнього середовища та умов, що забезпечують цілісний розвиток особи. Тобто того середовища, яке сприяє розвитку особистості як суб'єкта пізнання та культури, як носія індивідуальних особистісних якостей, необхідних для повної його самореалізації в різних сферах діяльності. Індивідуалізація навчання вимагає альтернативності освітніх систем, гнучкості та динамічності навчально-програмної документації, адаптивності до змін соціально-економічного середовища. В організаційному плані це може виражатися в наявності у студентів індивідуальних навчальних планів вже з першого семестру, визнанні результатів навчання, отриманих в інших закладах вищої освіти чи у неформальній освіті. Індивідуальне планування дозволяє природно включати в семестрові навчальні плани здобувачів модулі «на вибір». Індивідуальний підхід можна застосовувати й при груповому навчанні.

При запровадженні індивідуалізації навчання роль та функції викладача вищу змінюються. На перший план тепер виходять цілеспрямовуюча; діагностична; мотиваційна; проектування та конструювання навчального процесу з урахуванням індивідуалізації навчання; консультаційно-підтримуюча; інформаційно-навчальна; організаційна; комунікабельна; рефлексивна; контролююча функції. Навчати в умовах індивідуального підходу означає організувати самостійну пізнавальну діяльність здобувача, навчити його самостійно отримувати знання та використовувати отримані знання на практиці, знаходити безліч рішень однієї проблеми. Це зобов'язує викладача відбирати для зазначених цілей такі методи, технології навчання, які б допомагали здобувати знання самостійно та з різних джерел, формувати власну точку зору, вміти її аргументувати.

Найефективнішим для досягнення цієї мети може бути використання на заняттях технології проблемного навчання. Традиційним засобом індивідуалізації є диференційовані завдання: за ступенем складності (завдання відтворювального та творчого дослідницького характеру); з дозування допомоги викладача (завдання, що передбачають підказки, довідковий матеріал); за термінами виконання (короткострокові – протягом одного заняття, середньострокові – один-два тижні та довгострокові – місяць, семестр); за формами виконання (індивідуальні, групові); за обов'язковістю та регламентованістю виконання (обов'язкові, обов'язкові на вибір та на вільний вибір). У даному випадку роль викладача полягає у координації пізнавального процесу здобувачів, здійсненні групових та індивідуальних консультаційних занять, складанні графіка навчального процесу, контролі за його виконанням студентами.

Таким чином, основною роллю викладача за умови запровадження індивідуалізації освітнього процесу є не стільки сам процес навчання, скільки супровід та підтримка того, хто навчається в його навчальній діяльності.

Долгопол Олена Олександрівна
доцент кафедри психології, педагогіки та мовної підготовки
ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, кандидат педагогічних наук
e-mail: dolgop_helen@ukr.net

ДИСТАНЦІЙНІ ТРЕНІНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ- НЕРЕЗИДЕНТІВ

Методологічною основою використання дистанційних тренінгових технологій у формуванні мовленнєвої компетентності студентів-нерезидентів є такі підходи: 1. компетентнісний – мовленнєва компетентність студента є складовою загальної професійної компетентності майбутнього фахівця; 2. діяльнісний – мовленнєва компетентність іноземних студентів формується у навчальній діяльності як в очному, так і в дистанційному форматах навчання; 3. соціально-психологічний – мовленнєва компетентність дає змогу успішно адаптуватися нерезидентам у реаліях чужої країни.

Мовленнєва компетентність включає такі складники: лексичну, фонетичну, граматичну, діалогологічну, комунікативну, функціональну, стилістичну, риторичну, інтелектуальну, креативну компетенції. Досвід упровадження тренінгових технологій в дистанційне навчання нерезидентів доводить їх ефективність, оскільки великий арсенал методів, форм, способів взаємодії дозволяє викладачеві організувати роботу над формуванням перерахованих складових в межах одного тренінгового заняття. Практичне заняття, побудоване за тренінговою технологією, дозволяє студентам-нерезидентам:

1. опанувати певний запас слів у межах відповідної теми, виконати вправи та завдання щодо адекватного використання лексем, правильного вживання професійної та загальноповсякденної лексики (лексична компетенція);

2. відпрацювати правильну вимову всіх звуків української мови, звукосполучень відповідно до орфоепічних норм, засвоїти правильне наголошування слів, розвинути фонематичний слух, опанувати інтонаційними

засобами виразності мовлення: темп, тембр, сила голосу, логічні наголоси тощо (фонетична компетенція);

3. навчитися усвідомлено вживати граматичні форми української мови згідно із законами та нормами граматики: рід, число, відмінок, клична форма тощо, розвинути чуття граматичної форми (граматична компетенція);

4. удосконалити вміння розуміти зв'язний текст, відповідати на запитання та ставити запитання, підтримувати та розпочинати розмову, вести діалог, складати різні розповіді (діамонологічна компетенція);

5. комплексно застосовувати мовні і немовні засоби з метою комунікації, спілкування у конкретних соціально-побутових та професійних ситуаціях, уміти орієнтуватися в ситуації спілкування, проявляти ініціативу в спілкуванні (комунікативна компетенція);

6. використовувати в усному чи письмовому спілкуванні текстів зі спеціальною функціональною метою; уміти спілкуватися (функціональна компетенція);

7. вчитися стилістично забарвлювати мовлення; аналізувати мовний матеріал; створювати власні висловлювання різних типів і жанрів; удосконалювати текст, посилювати в ньому певну стилістичну рису, що сприяє виразності мовлення (стилістична компетенція);

8. вчитися будувати доцільне, змістовне, виразне висловлювання (риторична компетенція);

9. удосконалювати вміння працювати з різноманітною інформацією, вміння застосовувати здобуті знання в нестандартних ситуаціях; опановувати прийоми самосійного здобуття нових знань (інтелектуальна компетенція).

Ємельянова Євгенія Степанівна
доцент кафедри мовної підготовки ДБТУ,
кандидат філологічних наук, доцент
E-mail : yevgeniyayemelyanova@gmail.com

ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ТЕРМІНІВ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У сучасному світі обов'язковою компонентою професіограми фахівців будь-якої галузі є високий рівень володіння спеціальною термінологією як рідної, так і іноземної, зокрема англійської мови. Умови дистанційного навчання зумовлюють активізацію пошуку нових інструментів навчання спеціальної термінології у закладах вищої освіти. Програма курсу «Англійська мова (за професійним спрямуванням)» для здобувачів вищої освіти бакалаврського ступеня з більшості спеціальностей у Державному біотехнологічному університеті розрахована на всі чотири роки навчання, що дозволило здійснити детальний аналіз практики педагогічної діяльності в умовах дистанційного навчання. Сучасний студент часто сприймає процес навчання через тісний зв'язок з новітніми технологіями. На початковому етапі вивчення англійської мови за професійним спрямуванням студенти більш зацікавлено й продуктивно опрацьовують термінологію сучасних мобільних додатків, інтернет-платформ, текстів науково-популярного характеру, періодичних видань, статей за фахом. Натомість студенти старших курсів, в яких уже сформовано предметно-понятійну базу спеціальності рідною мовою, досить якісно опрацьовують самостійно не тільки фахові інтернет-видання та мобільні додатки, але й термінологію з неадаптованих текстів наукового характеру. Особливість дистанційної освіти полягає в тому, що студенти залучаються до активної участі у процесі навчання. Це зумовлює зосередження на якості навчального плану з урахуванням потреб та індивідуального розвитку кожного студента.

Слід зазначити, що сучасні технології не завжди стають надійним

помічником у процесі оволодіння термінологією. Наприклад, у процесі підготовки до занять із англійської мови за професійним спрямуванням майже кожен студент користується найпростішими комп'ютерними перекладачами. Однак аналіз таких робіт ілюструє всі недоліки машинного перекладу, найпоширенішим з яких є невідповідність фаху або темі, неправильне вживання термінів-комполітів. Одним із дієвих шляхів подолання вищезазначених труднощів є знайомство студентів вже на початкових етапах навчання з міжнародними термінологічними стандартами та спеціалізованими словниками, одним з яких є онлайн-словник Мультигран, що не лише має професійне спрямування у найрізноманітніших галузях, але й постійно оновлюється фахівцями та професійними перекладачами. Таким чином, на основі аналізу досвіду дистанційної роботи останніх років можна зробити висновок, що процес навчання вимагає як від студентів, так і викладачів зовнішньої комп'ютерної грамотності на високому рівні з метою пошуку, редагування, завантаження, демонстрації цифрового контенту, що неможливо без знань англійської мови як мови міжнародного спілкування та професійної термінології.

Список використаних джерел:

1. Демченко, В. А., Балабанова, К. Є., Ємельянова, Є. С. (2021). Реалізація компетентнісного підходу в самостійній роботі студентів закладів вищої освіти // Інноваційна педагогіка. 2021. Т. 239. №. 38. – С. 34 – 40.
2. Alieva A., Kovalchuk I. Tokareva., O., Sytnyk, O., Yemelyanova, Y. (2021). Foreign language professional competence of students in the process of learning english for vocational purposes //AD ALTA-Journal of Interdisciplinary Research. – Т. 1. – С. 99-105

Золотарьов Віктор Степанович
доцент кафедри українознавства ХНАДУ,
кандидат історичних наук, доцент
e-mail: zolvist@i.ua

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Дистанційна освіта, запроваджена через карантин та агресію Росії, змусила викладачів ЗВО по-новому переглянути методику викладання історії України. Нові виклики призвели до усвідомлення того, що дистанційне навчання стало одним з пріоритетних напрямків модернізації вищої школи. Дистанційна форма навчання має ряд беззаперечних переваг. Зокрема, здобувач вищої освіти може навчатися у зручний для нього час, у звичному середовищі та у відносно автономному темпі. Дистанційна форма навчання як жодна інша форма усіляко сприяє виробленню навиків самоосвіти у студентів. Важливе значення в умовах світової економічної кризи має економічність і доступність дистанційного навчання в Україні [2, 5]. В умовах військової агресії РФ студенти позбавлені можливостей вільного користування бібліотеками та підручниками, особистого спілкування з іншими здобувачами та викладачами. За таких умов значно збільшується роль застосування інтерактивних технологій під час дистанційного навчання.

Суттєво змінюється в цьому освітньому процесі і роль викладача. Використання мережевих технологій дозволяє здобувачу будувати свою стратегію вивчення історії України та сприяє не тільки засвоєнню студентами знань, умінь, навичок, форм професійної поведінки та особистих якостей як майбутнього керівника.

Система дистанційного навчання Moodle має багато можливостей для здобувачів та викладачів. На платформах системи управління навчанням Moodle здобувачі отримують: 1) доступ до навчальних матеріалів (тексти лекцій, завдання до практичних/семінарських та самостійних робіт; додаткові матеріали (книги, довідники, посібники, методичні розробки) та тестових

завдань; 2) засоби для спілкування та групової роботи (форум, чат, семінар, вебінар); 3) можливість перегляду результатів проходження дистанційного курсу студентом; 4) можливість перегляду результатів проходження тестів; 5) можливість спілкування з викладачем через особисті повідомлення, форум, чат; б) можливість завантаження файлів з виконаними завданнями [3, 4].

Виходячи з цього, дистанційне навчання має низку особливостей та переваг у порівнянні з традиційним навчанням: передові освітні технології, доступність джерел інформації, індивідуалізація навчання, зручна система консультування, зручний графік та місце роботи. Запровадження дистанційних технологій спрямоване на глибше розуміння історичного матеріалу; формування таких компетенцій як: комунікативні (безпосереднє спілкування за допомогою засобів мережі), інформаційні (пошук інформації з різних джерел та можливість її критичного осмислення), самоосвіти (вміння навчатись самостійно). Однією з особливостей дистанційного навчання є наявність виховної функції, яка сприяє формуванню провідних якостей особистості: активність, самостійність, самовдосконалення, творчість.

Застосовуючи дистанційну форму навчання, потрібно використовувати різноманітні її види. Найбільш поширеними є наступні види дистанційних технологій: чат-заняття, які проводяться синхронно, де всі учасники мають одночасний доступ до чату; веб-заняття, або дистанційні лекції, конференції, семінари, ділові ігри, практикуми та інші форми навчальних занять, що проводяться за допомогою засобів телекомунікацій та інших можливостей інтернету [1]. Все це передбачає активізацію до самостійної роботи студентів. Крім того, при вивченні суперечливих подій історичного розвитку України спонукає здобувачів до самостійного логічного мислення, аналізу причинно-наслідкових зв'язків, що також є однією з особливостей сучасного дистанційного навчання.

Таким чином, дистанційне опанування історії України орієнтоване на впровадження в освітньому процесі принципово нових інтерактивних моделей

навчання, що передбачають проведення конференцій, дискусій, тренінгів та інших видів діяльності з комп'ютерними та нетрадиційними технологіями.

Список використаних джерел:

1. Биков В.Ю. Дистанційне навчання в країнах Європи та США і перспективи для України / В.Ю. Биков // Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології : Монографія / В.Ю. Биков, О.О. Гриценчук, Ю.О. Жук та ін. – Київ, 2015. – С. 77–100

2. Відділ дослідження і проектування навчального середовища ІТЗН АПН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ime.eduua.net/nauk.htm>.

3. Дистанційна освіта: як вона працює? : [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.vsemisto.info/osvita/2355-sho-take-vysha-osvita-jakvona-prazhuje>.

4. Клокар Н. Методологічні основи запровадження дистанційного навчання в системі підвищення кваліфікації / Н. Клокар // Шлях освіти. – 2012. – № 4 (46). – С. 38-41.

5. Положення про дистанційне навчання (Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України 21.01.2004 № 40) : [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#n18>

Золотарьова Світлана Іванівна

заступник директора з навчально-виховної роботи, вчитель вищої категорії

Комунального закладу «Височанський ліцей № 1»

e-mail: zolvist@i.ua

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) займають вагоме місце у освітньому процесі. Особливо це відбулося під час карантину та військової агресії Росії в Україні 24 лютого 2022 року. Їх роль із широким упровадженням комп'ютерної техніки і надалі в Україні буде постійно зростати і набувати значного впливу на діяльність учасників освітнього процесу.

Розвиток науки і техніки потребує постійного вдосконалення методів і змісту навчання. У цьому контексті використання ІКТ це: виготовлення та

використання роздаткового матеріалу; створення та використання у освітньому процесі електронних навчально-методичних комплексів; пошукова робота, проектна діяльність; посилення мотивації навчання, активізація освітньої діяльності учнів; унаочнення навчального матеріалу, мультимедійний супровід уроків; урізноманітнення форм подання інформації та типів навчальних завдань; створення сприятливого емоційного фону; спілкування, обмін досвідом, підвищення власного фахового рівня; забезпечення миттєвого зворотного зв'язку. Таким чином, використання ІКТ суттєво впливають на формування творчих здібностей учасників освітнього процесу [2, 3].

Використання ІКТ дає змогу проводити як звичайні так і нестандартні уроки, особливо у класах НУШ. Психолого-педагогічні дослідження показали, що використання можливостей ІКТ сприяє: підвищенню мотивації учнів та ефективності освітнього процесу за рахунок високого ступеню наочності; активізації пізнавальної діяльності, підвищенню рівня успішності; розвитку наочнообразного, інформаційного мислення; підвищенню активності і ініціативності учнів на уроці; розвитку навичок самоосвіти і самоконтролю учнів; підвищенню рівня комфортності навчання [1].

Завдяки ІКТ учитель вчить учнів Нової української школи свідомо й творчо працювати в інформаційному просторі; полегшує формування у дітей ефективних стратегій мислення; сприяє підвищенню їхньої самооцінки, упевненості у своїх силах; поліпшує ерудицію дитини; надає можливість обдарованим учням бачити більше потрібної інформації; надає можливість успіху для кожного; підтримує моделі ефективного розвитку [4].

Таким чином, ІКТ є ефективним засобом формування професійних умінь і навичок учасників освітнього процесу. Використання ІКТ не тільки має позитивний вплив на процес засвоєння освітнього матеріалу, а і сприяє інтересу та зацікавленості в учнів до предмету та навчання в цілому, робить процес навчання цікавішим і ефективнішим.

Список використаних джерел:

1. Дистанційна освіта в сучасній освітній діяльності / Освітній портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/articles/30.html/>. – Назва з екрана.
2. Долинський Є.В. Дистанційне навчання – одна з прогресивних форм підготовки фахівців / Є.В. Долинський // Теоретичні питання культури, освіти та виховання: Збірник наукових праць. Вип.42 / За заг. ред. проф. Матвієнко О.В. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2010. – С. 202-207.
3. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 25.06.2013 № 344/2013. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>. – Назва з екрана.
4. Осадчий В.В. Сучасні тенденції використання інформаційних технологій у навчальному процесі вищої педагогічної школи / В.В. Осадчий // Педагогічний процес: теорія і практика : Збірник наук. праць. – К. : Видавництво П/П «ЕКМО», 2009. – Вип. 2. – С.190-207.

Карась Алла Володимирівна

старший викладач кафедри мовної підготовки ДБТУ

e-mail: allakaras1960@gmail.com

ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ ПИСЕМНОСТІ ТА МОВИ У ПРОСТОРИ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ

Безперечно, мова – це найважливіший засіб спілкування і пізнання, один із ключових факторів незалежності країни. Невипадково, щороку 9 листопада Україна відзначає День української писемності та мови. Це свято було встановлено указом Президента України 6 листопада 1997 року. Зазвичай у цей день вшановують пам'ять Преподобного Нестора-Літописця, послідовника творців слов'янської писемності Кирила і Мефодія. Прикметно, що в цей день відзначають найкращих популяризаторів українського слова та проводять Всеукраїнський радіодиктант національної єдності, до якого приєднуються навіть українці, які живуть за кордоном.

Упродовж століть наша мова зазнавала суттєвих утисків і заборон з боку різних держав. Нині українська мова має державний статус. В ній Шевченкова,

Лесіна і Франкова душа, необхідно дорожити українською мовою, рідна мова – основа життя.

Солов'їною мовою розмовляли наші діди та прадіди, а матері та бабусі співали колискові. Наш народ сміявся і плакав рідною мовою.

Щорічно до цього свята в університеті проводимо відкриття Міжнародних конкурсів знавців української мови і літератури імені Т.Г. Шевченка та Петра Яцика, які проходять за підтримки Міністерства освіти та науки України.

Рідну мову потрібно оберігати як своє майбутнє, як безсмертя українського духу, її рятівну, цілющу силу. Античні мудреці казали: « Говори – і я тебе побачу». Я думаю, якими побачить українців світ – залежить від самих українців.

День української писемності сьогодні неможливо відокремити від національно-визвольних змагань у нашій країні.

Мрія кожної людини – жити в мирний час, але, на жаль, в усі часи ми відчуваємо за собою холодний подих війни. Завжди є люди, які вважають, що вирішення конфліктів шляхом убивства – це цілком правильне рішення. І, як ми бачимо, 21 століття не стало виключенням. Раніше, коли слухаєш розповіді очевидця подій Другої світової війни, ти, звісно, відчуваєш весь жах, людський біль, сум, втрати близьких людей, але усвідомити весь масштаб війни ти не можеш. Але тепер, коли ми самі стали очевидцями кривавої, страшної війни за нашу країну, за наш народ, ми, як ніхто інші, розуміємо що ж таке війна.

Війна - це страшне випробування в житті кожного, хто спіткнувся з цим лихом сьогодення. Під час війни яскраво проявляються риси характеру особистості: дехто з нас здатні до вершинних злетів духу, дехто опускається до негідних низьких вчинків. Художників, поетів, письменників, митців завжди хвилювала тема поведінки людини на війні, яку вони розкривали в своїх творах.

Тема війни є однією з домінуючих в літературі, про війну українськими письменниками сказано і написано дуже багато. І це зрозуміло: вся історія

нашого народу пов'язана з постійною загрозою іноземного вторгнення, з необхідністю відстоювання своєї свободи і незалежності. З українських історичних дум і пісень, поетичних і прозових творів про Другу світову війну ми дізнаємося про подвиги наших дідів і прадідів, завдяки їм краще усвідомлюємо, які страждання приносить людству війна.

Слід звернути увагу на те, що війна стала великою, як життя, як смерть. Воює все людство. Ніби земна куля влетіла в якусь криваву божевільну туманність. Війна стала життям людства. І тема війни, отже, на довгі роки буде основною темою мистецтва...

Одну з найбільших трагедій нашого життя – Другу світову війну – не зміг замовчати жоден письменник, особливо ті, хто був на фронті, чиє дитинство опалила війна.

Особливої актуальності набуває тематика і проблематика творів, які перетинаються з тим, що зараз відбувається в Україні : «Україна поруйнована, як ні одна країна в світі. Поруйновані всі міста, шляхи, розорила війна народне господарство, понищила людей...» [1, с. 45] За наших часів, ми бачимо страшну реальність як у часи Другої світової війни, тільки замість Німеччини загарбницьку війну веде малоросія : наша Ненька страждає від ран,поневічених війною- це Буча, Ірпінь, Харків, Ізюм...Не можу не згадати про свій біль, батьківську хату, яка знищена загарбниками в селищі Руська Лозова.

Українські міста і села палають у вогні, перетворюються на руїни. Народ переживає трагедію, коли наші війська змушені були тимчасово відступити. За таких обставин, почалася довга окупація, яка спричинила партизанську боротьбу в Харківській області, де за допомоги підрозділів тероборони і Кракена звільняють окуповані території.

Війна прийшла на нашу Неньку,
Прийшла підступно, як все зло.
Прийшла від «брата», від «сусіда»,
Якому в злиднях всеодно.

І криком закричала Ненька,
Страждали Буча і Ірпінь.

Прохала помочі, волала,
Звала до захисту синів!

І встали діти України,
Забули всі свої діла.
Женуть синів собачих звідси,
Звільняючи усі міста.

Зметуть з землі, очистять Неньку,
Загонять нечисть у яри.
А наша мила буде квітнуть
Гарнішою, ніж до війни.

Цьогоріч до дня української писемності, до відкриття конкурсів імені Т.Г.Шевченка та Петра Яцика студентство університету готує повідомлення і презентацію на тему національно-визвольних змагань.

Невипадково, що пізнання світу через національне слово надзвичайно важливе. Рідною мовою потрібно пишатися, прославляти її, берегти як чисту джерельну воду.

Ми хочемо бути багатомовними та багатознаючими, хочемо належати людству. Хочемо бути в його розумі не мертвою, а сяючою клітиною, а для цього маємо засвітитися любов'ю до рідної мови.

Заснування Дня української писемності та мови – це тільки проголошення нашої благородної мети. Це настанова нам, українцям, шанувати рідне слово, любити рідну мову, знати й поважати свою історію та культуру.

Список використаних джерел:

1. Довженко О. Вибрані твори / Передм. А. Гуляка / О. Довженко. – К., 2004.
2. Кравцова Н. Моя мова калинова // Українська мова і література в школі. - 2005. -№5.
3. Мерчанська Є.І. Свято писемності й української мови: 21 лютого - День рідної мови -2002. -№ 4.

Карась Алла Володимирівна
старший викладач кафедри мовної підготовки ДБТУ
e-mail: allakaras1960@gmail.com

Дегтярьова Катерина Олексіївна
старший викладач кафедри мовної підготовки ДБТУ
e-mail: kate.ua21@gmail.com

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ – ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА

Безперечно, впровадження та аналіз інноваційної системи навчання є результатом наукових пошуків освітян. Природньо, що дистанційне навчання передбачає взаємодію викладача і студента, яке відбувається у віртуальному просторі. На онлайн-заняттях активно використовуються сучасні методи навчання та ІТ-технології. Дистанційна освіта надає можливість викладачам вищів ознайомитися з різними моделями і технологіями цієї системи.

У наш час науковці приділяють велику увагу впровадженню та аналізу інноваційних систем, характерних для будь-якої професійної діяльності людини. Слід зауважити, що дані інновації в системі освіти -це результат наукових пошуків та досвіду освітян.

Невипадково, що дистанційне навчання є одним з видів інновацій в організації професійної освіти. Воно, першочергово, дає можливість вчитися і співпрацювати на відстані на рівні різних технологій.

На думку освітян, мета дистанційного навчання полягає в тому, що взаємодія викладача й студента відбувається на різних платформах навчання: вони працюють за своїми комп'ютерами й спілкуються за допомогою Інтернету.

Дистанційне навчання – це сукупність технологій, які передбачають забезпечення студентів необхідним обсягом навчального матеріалу, що реалізується в інтерактивній взаємодії студентів і викладачів у процесі навчання особливо при виконанні самостійної роботи.

При дистанційному навчанні використовуються сучасні методи надання будь-якої інформації: ІТ-технології приходять на допомогу викладачам та

студентам, існує багато систем для підтримки онлайн-навчання. Невід'ємною частиною дистанційного навчання, на наш погляд, є платформа

Moodle, Google Meet, Google Classroom.

Moodle – це відкрита система управління навчанням, що надає безліч можливостей, серед яких: виконання завдань, завантаження файлів, обмін повідомленнями, оцінювання. Google Classroom – це веб-сервіс для обміну файлами. У цій системі можна завантажувати роботи, редагувати їх, оцінювати тестові або контрольні роботи.

Крім систем Moodle та Google Classroom, викладачам завжди придуть на допомогу такі комунікаційні платформи, як Zoom або Skype. Це спростить передачу домашніх завдань та допоможе підтримати зв'язок зі студентами.

Онлайн-навчання – надзвичайно актуальний метод підтримання безперервності освітнього процесу, викладач має можливість допомагати студентам та постійно перевіряти їхні роботи. Під час пандемії та воєнних дій приділяється велика увага проведенню занять в порталі Moodle, що передбачає безперервний процес навчання.

Сьогодні актуальним став перехід освіти в онлайн-режим, як рівноправної складової освітнього процесу. Викладачі кафедри мовної підготовки ДБТУ активно використовують означену систему при навчанні не тільки українських студентів, а й студентів-іноземців; при проведенні студентських та викладацьких наукових конференцій та відкритті Міжнародних мовно-літературних конкурсів.

Насамперед, дистанційна освіта відкриває студентам вишів України доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищує ефективність самостійної роботи, закріплює різні професійні навички, а викладачам дозволяє реалізовувати принципово нові форми і методи навчання.

На наш погляд, система дистанційного навчання при грамотній її організації, може забезпечити якісну освіту, що відповідає вимогам сучасного суспільства сьогодні.

Список використаних джерел:

1. Андреев, А.А., Солдаткін, В.І. Дистанційне навчання: сутність, технологія, організація [Текст] - М.: Вид-во МЕСІ, 2000
2. Кларін М.В. Інновації у навчанні. Метафори та моделі. К.: "Наука", 2003
3. Полат, Є.С. Дистанційне навчання [Текст]/Є.С. Полат, М.В. Моїсеєва, А.Є.Петров; за ред. О.С. Полат - 3-тє вид., Перераб. та дод. - М.: Владос, 2005

Карпенко Надія Олександрівна

*доцент кафедри мовної підготовки ННІМО ХНУ імені В.Н. Каразіна,
кандидат філологічних наук, доцент
e-mail: nkarpenko1983@gmail.com*

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ЯК МЕТА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Викладання дисципліни «Іноземна мова» для здобувачів вищої освіти першого курсу англomовної форми навчання здійснюється відповідно до Стандартизованих вимог до рівнів володіння українською мовою як іноземною з метою підготовки фахівців за спеціальністю 222 «Медицина» та сучасної концепції викладання української мови як іноземної.

Вивчення дисципліни «Іноземна мова» визначається такими завданнями:

1) оволодіння іноземними студентами вміннями в перцептивних і продуктивних видах мовленнєвої діяльності в навчально-професійній та соціокультурній сферах спілкування; 2) здобуття іноземними студентами мовних і професійно орієнтованих знань для реалізації комунікативної мети й задоволення особистих комунікативних потреб у навчально-професійній та соціокультурній комунікативних сферах [1].

У зв'язку з цим навчання української мови має практичну мету: формування в іноземних здобувачів вищої освіти комунікативної компетентності, що ґрунтується на комунікативних уміннях, сформованих на основі мовних знань і навичок.

Під комунікативною компетентністю традиційно розуміють здатність здійснювати спілкування через мову, тобто передавати й обмінюватися інформацією в різноманітних ситуаціях відповідно до мовних і мовленнєвих норм та комунікативної поведінки.

Основою формування комунікативної компетентності є опанування системи української мови й оволодіння фонетичними, лексичними та граматичними навичками. Сформованість цієї компетенції виявляється в процесі спілкування.

Складовими комунікативної компетентності є такі: вміння читати, розуміти та відтворювати тексти соціально-побутової, соціокультурної та навчально-професійної сфери; вміння продукувати невідповідне та відповідне висловлювання для вирішення нескладних комунікативних завдань у різних сферах діяльності; вміння письмово оформлювати інформацію відповідно до мовних норм.

Отже, комунікативний підхід до вивчення української мови передбачає насамперед формування мовленнєвих умінь. Саме тому при навчанні мови іноземних студентів тексти для читання та обговорення, теми, проблеми, мовленнєві завдання мають бути спрямовані на формування різних видів мовленнєвої діяльності, розвиток навичок та вмінь, щоб забезпечити використання іноземної мови як засобу спілкування, навчання, здобуття освіти.

Методикою викладання іноземної мови на кожному занятті передбачено виконання чотирьох видів навчальної діяльності, зокрема аудіювання, читання, письмо, говоріння. Використання цих видів роботи на кожному занятті є обов'язковим, але їх співвідношення варіюється залежно від теми, мети заняття та комунікативних потреб студентів-іноземців.

З огляду на те, що комунікація є основною метою використання мови, то всі вправи й завдання повинні бути наближені до умов комунікативного спілкування та відбивати стандартні життєві ситуації, тобто мати практичне застосування в процесі комунікації. Комунікативність як основна категорія

лінгводидактики передбачає використання мови на будь-якому рівні володіння мовою. Цим досягається результативність вивчення мови.

Список використаних джерел:

1. Ушакова Н.І., Алексєєнко Т.М., Кушнір І.М. Робоча програма навчальної дисципліни «Іноземна мова» (для іноземних студентів 1 курсу англomовної форми навчання освітньо-професійної програми підготовки другого (магістерського) рівня вищої освіти; галузі знань 22 «Охорона здоров'я»; спеціальності 222 «Медицина»; освітньої кваліфікації «Магістр медицини»; професійної кваліфікації «Лікар»). Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна. 2020. 13 с.

Кизименко Оксана Миколаївна

заступник директора з НВР

Харківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №142

Харківської міської ради Харківської області

e-mail: domanovskaia@ukr.net

ВІДРОДЖЕННЯ НАРОДНИХ ЗВИЧАЇВ І ТРАДИЦІЙ ЗА ДОПОМОГОЮ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Національно-патріотичне виховання учнівської молоді стає важливою складовою частиною процесу формування зрілої особистості – громадянина, справжнього спадкоємця і продовжувача національних традицій з активною громадянською позицією. Адже патріотизм – одне з найглобальніших людських почуттів, закріплених віками і тисячоліттями, що поєднує в собі любов до своєї Вітчизни, рідної землі, свого народу, своєї матері, бажання зберегти історично-культурну спадщину і готовність до їх захисту. Головне – це включення кожної особистості в конкретну діяльність з творення й примноження багатства і краси своєї Батьківщини [1, с. 6].

Національно-патріотичне виховання – це не мода, це не робота одного дня чи навіть року. Це провідна складова всього освітнього процесу. Це значуща і важлива проблема. Саме тому в школі повинно проводитися багато різноманітних заходів, метою яких є зміцнення і поглиблення найцінніших громадянських якостей молодого покоління, формування їх активної життєвої

позиції, спрямування процесу самовиховання патріота-українця. Виховувати патріота – це обов’язок кожного вчителя.

Результатом роботи стало видання науково-методичної збірки «Національно-патріотичне виховання учнів на основі особистісно орієнтованого підходу» [1], яка містить 20 розробок виховних заходів зазначеної тематики.

Робота продовжилася разом із учителем образотворчого мистецтва та трудового навчання Кодацькою С.В. у спільному проєкті «Відродження народних обрядів та оберегів». Результатом роботи стало видання науково-методичної збірки «Відродження народних обрядів та оберегів» [2], яка містить 30 розробок виховних заходів зазначеної тематики.

Під час проведення заходів передбачені різні форми роботи: індивідуальні, парні, групові. Під час змішаного навчання для проведення заходів використовувалися віртуальні екскурсії з музеїв, парків, історичних пам’яток тощо.

Матеріали досвіду роботи розміщено у блозі в розділі «Національно-патріотичне виховання» [3], розробки уроків надруковано у науково-методичному журналі «Вивчаємо українську мову та літературу» (ВГ «Основа»), газеті «Шкільний світ», освітніх проєктах «На Урок», «Всеосвіта», під час змішаного навчання – відеоролики (до 10 хв.) на ютуб-каналі [4].

Виховні заходи доповнюють освітній процес, захоплюють, зацікавлюють, сприяють розширенню світогляду учнів, розвивають їхнє мовлення й мислення, створюють атмосферу творчості та успішності, умови для самовдосконалення та самореалізації. Використання інноваційних освітніх технологій під час підготовки і проведення позитивно вплинуло на якість заходів. Вони дали змогу учням проявити свої творчі здібності, підвищили зацікавленість до участі у проєктах.

Звичай і традиції, обряди, народні ремесла були і є невід’ємною частиною життя народу. Особливістю цих неписаних законів є те, що вони зберігаються протягом тривалого періоду і передаються із покоління в покоління.

Школа повинна виховувати національно свідому, духовно багату особистість. Тому потрібно намагатися формувати освітній процес так, щоб кожен учень добре знав свій народ, а у ньому пізнавав себе. Без цього неможливо виховати патріота України, який би характеризувався національною самовідданістю, працював для розквіту Батьківщини в майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Кизименко О.М. Національно-патріотичне виховання учнів на основі особистісно орієнтованого підходу. Харків: Майдан, 2016. 196 с.
2. Кизименко О.М., Кодацька С.В. Відродження народних обрядів та оберегів. Харків: Самвидав, 2020. 315 с.
3. http://oksanakuzumenko.blogspot.com/p/blog-page_38.html
4. https://www.youtube.com/channel/UCe37Cep_ggpA0SKf6Vu0Zfw

Кібенко Любов Михайлівна

старший викладач кафедри мовної підготовки ХДБУ

e-mail: kibenkolubov57@gmail.com

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ В ЗВО УКРАЇНИ

Сучасний освітній простір характеризується новою парадигмою освіти. На нашу думку, вона заснована на індивідуалізації і диференціації освіти, варіативності та альтернативності освітніх систем, адаптованості до змінних умов соціально-економічного середовища, інтересах і здібностях тих, хто навчається. Відповідно до даної парадигми освіта повинна сприяти розвитку людини у процесі розвиваючого способу життя, будуватись на діагностиці розвитку особистості, перейти до виховання культури людської гідності.

Стан майбутнього суспільства, культури та особистості багато в чому визначає розвиток освіти. «Освіта формує людину, озброює її знаннями, виховує громадянські якості, вміння думати й працювати, спілкуватись і відпочивати, жити суспільним чином і водночас бути індивідуально неповторною особистістю» [1].

Підготовка висококваліфікованих спеціалістів передбачає сучасні світові стандарти в галузі освіти, які здатні інтегрувати теоретичні знання і практичні уміння в цілісну систему, володіти новими технологіями тощо. На допомогу класичним технологічним аспектам приходять нові інноваційні методи, зокрема, інтерактивні технології навчання.

Інтерактивне навчання – це специфічна форма організації пізнавальної діяльності, яка має передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учасник навчального процесу відчуває свою успішність, інтелектуальну [2].

Мета інтерактивного навчання – підвищити інтерес студентів до процесу навчання та зробити їх активними учасниками заняття. Інтерактивна діяльність пропонує більше переваг, ніж просто навчання. Фактично, за допомогою інтерактивних вправ можна покращити комунікативні навички студентів, навички командної роботи, а також розвинути їхню креативність, критичне мислення, навички вирішення проблем і прийняття рішень.

Розглядаючи інтерактивні технології навчання як інноваційні, треба пам'ятати, що будь-яка педагогічна технологія буде мертвою, якщо не розглядати її як цілісну систему в єдності її компонентів і взаємозв'язків.

Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблем. Воно ефективно сприяє формуванню цінностей, навичок і вмінь, створенню атмосфери співпраці, взаємодії. Окрім того, інтерактивні заняття вчать студентів таким властивостям як терпіння, толерантність, розуміння, а також спонукають їх мислити нестандартно.

Процес навчання не автоматичне вкладання навчального матеріалу в голову того, хто навчається. Він потребує напруженої розумової роботи людини і її власної активної участі в цьому процесі. Пояснення й демонстрація, самі по собі, ніколи не дадуть справжніх, стійких знань. Цього можна досягти тільки за допомогою інтерактивного навчання.

Необхідно проте усвідомити, що моментальному швидкому та ефективному застосуванню інтерактивних технологій всіма викладачами ЗВО заважають певні труднощі. Більшість викладачів не знають змісту самих методів, прийомів, способів організації інтерактивної взаємодії студентів. Цей інструментарій досі залишається новим і мало дослідженим і не знайшов достатнього застосовування у практиці. Крім того, досить часто виникає питання щодо того, як відібрати потрібні для того чи іншого предмета інтерактивні методи і як впровадити інтеракцію в традиційні для сучасного ЗВО форми заняття.

Список використаних джерел

1. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти: Стратегія. Реалізація. Результати / В. Г. Кремень. – Київ: Грамота, 2005.
2. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук. – метод. посібн. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. / За ред. О. І. Пометун. – К.: Видавництво А. С. К., 2004.
3. Кремень В.Г. Дистанційна освіта – перспективний шлях розв’язання сучасних проблем професійної освіти. Вісник Академії дистанційної освіти. 2003. № 1.

Книшенко Наталія Петрівна

*доцентка кафедри українознавства ХНАДУ,
кандидатка філологічних наук, доцентка
e-mail: knishenko@meta.ua*

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНЬОГО ТЕРМІНОЗНАВСТВА

Розвиток суспільного виробництва і науки сприяє збільшенню обсягу та ускладненню науково-технічної інформації. Це явище, отримуючи відображення в мові, супроводжується стрімким зростанням термінологічної лексики.

Процес формування термінологічної компетентності триває протягом усього періоду навчання студента в ЗВО, при цьому говорити про сформовану

термінологічну компетентність лише як результат вивчення спеціальних дисциплін некоректно [1], отже, якісна підготовка фахівців у закладах вищої освіти України передбачає вивчення курсу термінознавства, що формує у студентів вироблення навичок комунікативного професійного мовлення, оволодіння мовними засобами різних рівнів для забезпечення фахової досконалості мови.

Цілком логічно, що в Харківському національному автомобільно-дорожньому університеті нещодавно сформовано новий навчальний дистанційний курс за вибором здобувачів вищої освіти «Автомобільно-дорожнє термінознавство», оскільки основним завданням вишу є підготовка висококваліфікованих фахівців саме для автомобільно-дорожньої галузі.

У межах курсу студенти ознайомлюються з ключовими поняттями термінознавства, з'ясовують способи творення термінів, класифікують їх, редагують науково-технічні тексти після комп'ютерного перекладу, користуються різними видами словників, створюють словникові статті та фрагменти термінологічних словників за обраним фахом, проводять бібліографічну роботу із залученням сучасних інформаційних технологій.

На заняттях ми користуємося простою та ефективною для створення мультимедійного, інтерактивного контенту для комунікації та візуалізації навчальною платформою MOODLE.

Чи варто говорити, що цифрові технології активно впливають на процес навчання, оскільки змінюють схему передавання знань. Їх використання в освітньому процесі стимулює інтерес до навчальної діяльності. Слід зазначити, що одним із видів роботи на заняттях з дисципліни «Автомобільно-дорожнє термінознавство» є словникарська робота, а з огляду на те, що сучасні комп'ютерні технології дають змогу обробляти і зберігати великі масиви термінів різних галузей знань, значне місце в інформаційному сегменті посідають термінографічні ресурси: термінологічні банки / бази даних, електронні термінологічні словники і словники автоматизованих систем оброблення текстів [1]. Зокрема, студентам треба не просто переглянути

термінословники, а навчитися працювати з термінологічними базами даних, оцінити термінологічні інформаційні джерела, що в результаті полегшує роботу зі створення мінісловників та глосарію, сприяє формуванню логічного та творчого мислення та інформаційної культури.

Наприклад, досліджуючи історію автомобільно-дорожньої термінології, користуємося електронною базою даних зі зручним пошуком, де розташовані спеціалізовані словники 20-50-х років ХХ століття (<http://r2u.org.ua> та <http://stalivyrazy.org.ua>). Під час вивчення теми «Використання чужомовних запозичень для найменування наукових понять автомобілебудування та дорожнього будівництва» послуговуємося лінгвістичним порталом «MOVA.info» (<http://www.mova.info/>).

Отже, застосування проаналізованих матеріалів у курсі «Автомобільно-дорожнє термінознавство» надає змогу забезпечити гармонійний розвиток у студентів усіх мовно-мовленнєвих компетентностей, підвищити мотивацію до навчання, розширити світогляд, сформувати соціокультурні знання, вміння і навички.

Список використаних джерел:

1. Дзюба, М. М. & Малевич, Л. Д. (2020) Використання мережних ресурсів для формування термінологічної компетентності студентів нефілолог. спец. *Інформаційні технології і засоби навчання*, т. 76, № 2. С. 137-151.

Колган Олена Володимирівна

кандидат філологічних наук,

доцент Донбаського державного педагогічного університету

e-mail: ovkolgan@gmail.com

Квятковська Валерія

студентка 4 курсу філологічного факультету

Донбаського державного педагогічного університету

e-mail: valeriya13kvyatkovska@gmail.com

**ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ ЯК ВАГОМИЙ СКЛАДНИК
САМООСВІТИ СТУДЕНТІВ ФІЛОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ПОЛЬСЬКОЇ МОВ**

Самоосвіта студентів набула провідного значення в навчанні здобувачів вищої освіти, зокрема в час пандемії та повномасштабного наступу на Україну після 24 лютого 2022 року. Особливої стурбованості щодо внеможливлення повноцінної комунікації між країнами викликало питання щодо освіти студентів філологічного факультету, де міжкультурна комунікація, комунікативна компетентність є основними фаховими компетентностями майбутніх лінгвістів. На допомогу здобувачам під час вимушеного онлайн-навчання прийшли електронні перекладні словники, поєднавши в собі великий об'єм і зручність користування.

Неодноразово порушувалося питання, що друковані словники, зокрема й перекладні, насамперед, крім того, що часто є вже застарілими чи такими, які не фіксують сучасного стану мови, не відбивають змін у мовних реаліях, мають не виправдано високу ціну чи взагалі не надходять до бібліотек навчальних закладів країни й книгарень провінційних населених пунктів.

На відміну від друкованих лексикографічних праць, електронні словники здатні задовольнити потреби найчисельнішої групи користувачів, якими є студенти-філологи. Доступність як одна з вагомих переваг електронних перекладних словників – великий мотиватор вивчення як рідної, так і іноземної, зокрема польської мови.

Великий об'єм, раціональне структурування матеріалу, наявність прикладів уживання тієї чи тієї лексики, наведення синонімічного ряду, можливість користування для осіб із порушенням зору через наявність голосової функції тощо роблять електронні перекладні словники невід'ємним складником онлайн-навчання й самоосвіти XXI ст.

Навчальний процес і самоосвіта студентів філологічного факультету Донбаського державного педагогічного університету в процесі вивчення мов переконують у великій ролі електронних перекладних словників у посиленні внутрішньої мотивації в здобувачів вищої освіти-майбутніх лінгвістів під час вивчення державної та польської мов.

Електронні перекладні словники, зокрема українсько-польські, поза сумнівом, організовують і актуалізують самостійну навчально-пізнавальну діяльність молоді.

Великий вибір електронних перекладних словників дозволяє отримати детальнішу інформацію про можливість перекладу потрібного терміна, сферу його уживання, граматичні категорії слова тощо, що також сприяє формуванню професійної, комунікативної, лінгвістичної компетентності.

Проте, варто назвати й недоліки користування електронними перекладними словниками. Насамперед, зауважимо, що як будь-який інтернет-ресурс, такий словник стає недоступним у разі відсутності мережі чи електроенергії. Проте, віддамо належне наявності в деяких електронних перекладних словниках функції оффлайн-доступу.

По-друге, що найбільше турбує в питанні формування ключових компетентностей завдяки користуванню електронними перекладним словниками, це недосконалість перекладу, майже повна відсутність контролю щодо наповнення контенту вченими-мовознавцями, перекладачами, що призводить до нефаховості таких праць.

Отже, підсумовуємо, що перекладні електронні словники є викликом сучасності, життєвою необхідністю, вагомим складником самоосвіти здобувачів вищої освіти, утім потребують втручання в цей процес відповідних підрозділів НАН, МОН України.

Крехно Тетяна Іванівна

*кандидат філологічних наук, доцент, професор кафедри української лінгвістики, літератури та методики навчання;
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
roman298@gmail.com*

Безлаковська Світлана

*студентка психолого-педагогічного факультету;
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради*

РЕАЛІЗАЦІЯ ФОНЕМИ /Ы/ В ЛЕМКІВСЬКИХ ГОВІРКАХ СЛОВАЧЧИНИ

Діалектний рівень життя мовного організму привертає пильну увагу науковців у контексті оновлення сучасних наукових парадигм. Говіркове мовлення здобуває все більше шани як джерело духу нації, осереддя глибоких смислів національно-мовної екзистенції, а не просто трактується як етап, що передує розвитку літературного стандарту як найвищої точки мовної еволюції. Діалектний формат реалізації окремої особистості й усього народу заслуговує на гідне місце в колі наукових інтересів як феномен, що не підпорядковується лінгвістичним приписам, а регламентується насамперед самим мовотворцем – народом.

У зв'язку з цим ваги набувають завдання укладання корпусів діалектних текстів, що представлятимуть усі географічні ареали; фіксації й опису особливостей усіх мовних рівнів; інтерпретації спостережених фактів як на рівні лінгвістичному, так і психолінгвістичному, когнітивному, соціолінгвістичному.

Нашу увагу привертають лемківські говірки, що мають статус архаїчних. Однією з яскравих давніх фонетичних рис цього локального різновиду мови є наявність у системі вокалізму фонемі /ы/. Матеріалом спостереження й аналізу слугували лемківські говірки карпатського регіону північної і північно-східної Словаччини, а саме тексти, записані в населених пунктах Stakčín, Svidník, Cernina, Beloveža, Kamienka, Stará Ľubovňa, Kalna Roztoka, Ubl'a, Klenova, Brezovec.

Фонема /ы/ має такий основний вияв: звук заднього ряду високого підняття, нелабіалізований. Особливості реалізації:

1. Реалізується в наголошеній і ненаголошеній позиціях.
2. Після передньоязикових д, т, л, н, з, с, р: рыба, од коды, язык, народности (Р.в. одн.), работы (Р.в.), школы (Н.в. множ. і Р.в. одн.), сыр, сын,

работный, в кухни, в пекарни, молоды (прикметник, Н.в. множ.), до тых, тексты, камюнчаны, тоты, кажды, йедны, за тым, кеды.

3. Після губних б, п, в, м: коровы, было, бык, бычки, мы, вы, жебы, хлопы.

4. Після г, к, х: батькы, колонкы, спомінкы, шиткы, поливки, український, по-словенскы, Святкы, рокры, пирогы, внучкы, єднодухый, по-жукубянськы, такых, галушкы, тромпакы, парадичкы, воякы, хыжа.

5) Після ж, ш: вшитко, шитке, шыю, попод хыжы.

6) У давній сполуці тьрт на місці ъ: дрыва, гырдей.

Фонема /ы/ в лемківських говірках Словаччини має неоднакове походження. Найчастіше вона вживається на місці давньоукраїнської /ы/ і є свідченням нереалізації історичного процесу злиття /ы/ та /и/ в один звук, наслідком якого є сучасна нормативна фонема української мови /и/: сын, бык.

Фонема /ы/ є рефлексом ъ у сполуці тьрт: дрыва, гырдей.

Мовна практика щодо реалізації фонем /ы/ в сучасних лемківських говірках Словаччини не є уніфікованою. Деякі мовці послідовно реалізують фонему /ы/ у відповідних фонетичних ситуаціях.

Водночас носії локального різновиду мови виявили тенденцію до наближення артикуляції /ы/ та сучасної нормативної фонем української мови /и/. Це виявляється у прикладах варіантного вживання того самого слова в мовленні різних респондентів або одного інформатора: син / сын, вшитко / шитко, язык / язык.

Прикметною ознакою описуваного діалектного простору є неоднаковість артикуляції фонем /ы/ в однакових фонетичних умовах. Місце творення звука має такий діапазон: задній ряд – середній ряд, високе підняття – середнє підняття.

Варіанти артикуляції зумовлені здебільшого мовною особистістю, а не локалізацією говірки. У мовленні частини респондентів звук /ы/ відсутній, що так само зумовлено індивідуальністю мовця і не залежать від вікових, соціальних чи інших параметрів.

Літвінова Інна Миколаївна
*доцентка кафедри української мови ХНУ ім. В.Н. Каразіна,
кандидатка філологічних наук, доцентка
e-mail: sakura-inna@ukr.net*

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: КРАХ ОСВІТИ ЧИ ПЕРЕХІД НА НОВИЙ РІВЕНЬ

Сьогодні прийнято нарікати на реалії життя загалом і на ситуацію в освіті зокрема. І для цього, на жаль, підстав маємо більше, ніж досить. Але ми повинні усвідомлювати, що саме в такі переломові історичні періоди суспільство отримує унікальний шанс перейти на новий рівень. Ми з подивом і захопленням спостерігаємо процес становлення нації, об'єднання українців заради вищої мети, швидку й невідворотну українізацію, перезавантаження ЗСУ та багато чого іншого. За логікою реальності переформатування потребує й освіта.

Багато реальних зусиль зараз докладають до оновлення освітньої галузі в середній школі, зокрема активно впроваджують засади НУШ. Учителі постійно відвідують курси з підвищення кваліфікації, навчальні семінари; у багатьох школах педагогічних працівників забезпечують потрібною для навчального процесу технікою тощо. Вища школа, на жаль, залишається на засадах самовиживання, викладачі мають самотужки в усіх смислах пройти шлях від дошки з крейдою до впровадження інформаційних технологій у викладанні дисциплін. Усвідомлюючи цю проблему, а також зменшення кількості годин на вивчення предметів гуманітарного циклу, збільшення аудиторного навантаження викладача та загальну нестабільність у галузі, спробуємо знайти переваги дистанційного навчання.

Із навчальної аудиторії ми перейшли у віртуальну – через програми організації відеоконференцій, найчастіше «ZOOM» та «Google Meet». Попри можливість проводити лекції, не долаючи затори в місті, маємо змогу записати зустріч і надати відео студентам, які не підімкнулися за розкладом через об'єктивні причини; можемо демонструвати не лише презентацію, а й відео чи

аудіо для аналізу мовних явищ, зокрема відпрацьовуючи орфоепічну вправність (у цьому зв'язку доречно, на наш погляд, залучати до роботи фрагменти мовних тренінгів, якими щедро діляться блогери в соцмережах, або ж опрацьовувати відео мовлення медійних осіб); використання віртуальної дошки й маркерів у програмі не лише заміняє звичну дошку з крейдою, а дає більше можливостей. Робота в програмі дозволяє також економити час, наприклад, коли ми пропонуємо завдання вставити пропущені літери чи слова в заготовлений на слайді текст.

Незамінною допомогою викладачу є програма «Classroom»: вона дозволяє створити єдиний простір для викладача і студентів з метою обміну важливим матеріалом, через неї можемо давати і приймати завдання, коментувати й оцінювати їх. Звичайно, перевірка завдань із мови, поданих в електронному форматі, ускладнена багатьма факторами, а постійно обходитися тестовими завданнями неможливо через специфіку дисципліни.

Існує також велика кількість інших навчальних платформ, якими вже починають послуговуватися в середній школі. Так, харківське видавництво «Ранок» пропонує електронні підручники, розміщені на платформі «IZZI» [3]. Йдеться не про pdf-версію підручника, а про навчальний матеріал, розміщений у вигляді інтерактивних вправ, які можна виконувати разом із учнями прямо на уроці або ж давати на самостійне опрацювання й оцінювати результати виконання (оцінки, до речі, виставляються автоматично й надсилаються у кабінет зареєстрованих користувачів).

Отож, сучасна освітня галузь має величезні перспективи для швидкого переформатування, підвищення рівня викладання у вищій школі. На жаль, поки що цей поступ тримається переважно на плечах викладачів, які самотужки опановують інформаційні технології, попри все створюють необхідну для себе матеріально-технічну базу. І це є наш освітній фронт, який ми маємо тримати до перемоги і з максимальною підтримкою держави після неї.

Список використаних джерел:

1. <https://content.hneu.edu.ua/s/Sx1eP17G->
2. <https://osvitoria.media/news/google-classroom-instruktsiya-yak-samostijno-stvoryuvaty-onlajn-kursy/>
3. <https://ua.izzi.digital/#/>

Марцин Світлана Олександрівна

доцент кафедри українознавства і лінгводидактики

ХНПУ імені Г.С. Сковороди

кандидат філологічних наук, доцент

e-mail: martsin_sveta@ukr.net

ТЕКСТОЦЕНТРИЧНИЙ ПІДХІД НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ: ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Проблема формування й розвитку граматичних навичок і вмінь є однією з найважливіших у процесі навчання української мови як іноземної, тому потребує пошуку оптимальних й ефективних методів навчання граматики. Основні засади навчання граматики української мови як іноземної висвітлено в наукових працях З. Мацюк, Л. Паламар, О. Антонів, С. Соколової, О. Тростинської, Е. Копилової, Л. Шиянюк та інші науковців.

Ця тема є актуальною, адже сформованість у здобувачів граматичних навичок – це можливість висловлювати свої думки в усній та письмовій формах, а також розуміти викладені іншими людьми думки, що важливо для процесу комунікації. Для формування граматичних компетентностей ми пропонуємо застосовувати текстоцентричний підхід.

Текстоцентричний підхід допоможе здобувачеві освіти засвоїти мовні знання, сформувані мовленнєві вміння та навички, осягнути структуру тексту й функції мовних одиниць у ньому, що сприяє формуванню й розвитку граматичних компетентностей [2]. Вивчення будь-яких мовних одиниць може здійснюватися на основі тексту, що дасть змогу поєднати засвоєння

лінгвістичних знань із формуванням мовленнєвих умінь і навичок. Використання текстоцентричного підходу на уроках української мови як іноземної дає можливість реалізувати теоретичні знання на практиці.

Щоб правильно дібрати текст, потрібно враховувати особливості іншомовної аудиторії (твір повинен мати оптимальний обсяг, бути цікавим для молоді й доступним за лексико-граматичним наповненням); потенціал тексту для розвитку комунікативно-мовленнєвих умінь (можливість створення діалогів, монологів, полілогів, рольових ігор, проведення дискусії за матеріалом твору). Тексти для занять можна дібрати з художньої літератури або публіцистики, чи їх може скласти викладач самостійно відповідно до виучуваної мовної теми. Наприклад, під час вивчення теми «Числівник» можна використати текст «Мій день», у якому по часово розписати, що робить студент протягом дня, використовуючи числівники на позначення часу. Для розгляду теми «Поєднання числівника з іменником» можна використати текст «Я в магазині», де розповісти, скільки і що купив студент-іноземець. Вивчення теми «Дієслово» буде доречним з текстом «Що я роблю у вихідні» та ін.

До кожного тексту потрібно розробити вправи. Наприклад, за класифікацією Зозулі І. Є., яка пропонує для формування вмій осмислення інформації тексту поділяти завдання на *дотекстові (передтекстові), притекстові й післятекстові* [1]. Завдання до тексту повинні відповідати рівню знань з української мови здобувачів, а також бути спрямованими на вивчення лексики та граматики.

Отже, текстоцентричний підхід на заняттях української мови як іноземної сприяє формуванню граматичної компетентності іноземних здобувачів, що допоможе їм використовувати ті чи ті граматичні форми у процесі іншомовного спілкування. Читання текстів допомагає усвідомити особливості системи української мови, розвиває комунікативні компетентності, підвищує інтерес до оволодіння українською мовою.

Список використаних джерел:

1. Зозуля І. Є. Навчання читання іноземних студентів україномовних текстів (початковий етап). *Закарпатські філологічні студії*, 5, (Т. 1), 2018. С. 20-25.

2. Шиянюк Л. В. Текст як засіб формування україномовної комунікативної компетентності студентів навчальних закладів нефілологічного профілю. *Педагогічні науки: зб. наук. праць / Херсонський держ. ун-т; відп. ред. проф. Є.С. Барбіна*. Херсон: ХДУ, 2009. Вип. 52. С. 398-404.

Міносян Андрій Сергійович

*професор кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» ДБТУ,
кандидат історичних наук, доцент
e-mail: minosian02@gmail.com*

Варипаєв Олексій Михайлович

*доцент кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» ДБТУ,
кандидат філософських наук, доцент
e-mail: varypaev@ukr.net*

ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНА КОМПОНЕНТА У НАВЧАЛЬНО- ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ

Зміни, що відбуваються в освітньому середовищі, актуалізують проблему посилення ролі гуманітарних дисциплін на сучасному етапі. Черговим доказом відсутності належної уваги з боку суспільства та влади стала російсько-українська війна. Загальновідомо, що слабкість і навіть відсутність деінде національної ідеології автоматично створює умови для появи та затвердження іншої, ворожої, що ми й спостерігали протягом усіх часів існування нашої держави. Особливої гостроти ця тема набула після подій 2014 року, коли у суспільстві не знайшлося необхідної підтримки щодо посилення державної політики з розвитку світоглядних дисциплін. Поодинокі заяви, коментарі, рішення авторитетних фахівців, громадських організацій і т.п. не мали відповідного впливу щодо прийняття та затвердження стратегічних рішень в діяльності влади. Серед іншого, згадуються рекомендації учасників Всеукраїнського наукового семінару від 05.12.2019 р, організатором якого стала кафедра українознавства ХНАДУ, де прямо було вказано на

неприпустимість скорочення навчального навантаження гуманітарних дисциплін, заміну їх професійно спрямованими, перетворення на спецкурси і т. п. Незважаючи на це, кафедри в таких складних умовах продовжували плідно працювати з патріотичного виховання студентів.

Найкращою відповіддю критикам наявності гуманітарної складової у навчальному процесі стала участь студентської молоді у захисті нашої Батьківщини. Рівень продемонстрованої самосвідомості, згуртованості фронту і тилу в ім'я української незалежності, не в останню чергу, став можливим через натхненну працю викладацької спільноти. Розкриття злочинної діяльності послідовників «руського миру», ідеологем про «братні народи», наявності «п'ятої колони» сприяли консолідації суспільства, засудженню дій колаборантів, будь-яких політичних домовленостей з країною-агресором.

Останнім часом спостерігаємо позитивні зрушення в контексті розглянутої проблеми. Рекомендації НАЗЯВО, особиста позиція його керівника А.Бутенка, рішення Вчених рад деяких університетів свідчать про усвідомлення зростання ролі та значення українознавчих дисциплін у сучасних умовах. Патріотизм і любов до своєї країни стають можливими там, де суспільство зацікавлено і сприяє безперервній підготовці не тільки фахівців, але й громадян на всіх рівнях освіти з притаманними їм відмінностями. Тим більш це важливо з погляду на післявоєнне відновлення.

Слід погодитися з тим, що дистанційне навчання певною мірою обмежує можливості навчально-виховного процесу, особливо в тій площині, що пов'язана з музейно-виставковою роботою, проведення культурних заходів і т.п. З іншого боку, викладач має посилювати інформаційну складову, показуючи зв'язок минулого з подіями сучасності, проводячи історичні паралелі та моделюючи ті чи інші ситуації. Сьогодні кожний викладач, в тому числі й технічних дисциплін, має стати «трохи істориком» через його обов'язок на кожному занятті, знайомити студентів з подіями в Україні і світі, надихаючи їх впевненістю в нашу Перемогу, в наше європейське майбутнє.

Саме тому в контексті формування громадянської ідентичності та патріотизму як обов'язкової складової вищої освіти через посилення історико-культурної компоненти слід вбачати розв'язання актуальних проблем, пов'язаних з вихованням студентської молоді.

Міняйло Роман Вікторович

*доктор філологічних наук, доцент,
професор кафедри української лінгвістики,
літератури та методики навчання
roman298@gmail.com*

Носач Андрій

*магістрант психолого-педагогічного факультету;
Комунальний заклад «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради*

**СЕМАНТИЧНЕ НАПОВНЕННЯ КОНЦЕПТУ «ДОЛЯ» В
ДІАЛЕКТНОМУ ДИСКУРСІ**

Концептуальний аналіз лишається актуальним серед завдань сучасної мовознавчої науки. Нині особливу увагу, на нашу думку, варто зосередити на інтегральному характері складників певного концепту в різних лінгвокультурних ареалах.

Наприклад, серед найважливіших семантичних складників досліджуваного концепту в загальноукраїнському континуумі простежуємо:

1) *‘відсутність гідного заробітку як чинник людської долі’*: «В місті вже було важко жити й приїхала вона у своє рідне село, де живуть, і жили, й родились тут її батьки. Тут живе її бабуся. А щоб держать квартиру, вона пішла працювати на ферму...» [КСХ]; «Та й з́ара нема як жити. Пénцію дають, але хватає на харчі і лікарство, бо слаб́і, як не те, то те боли[Т]. Мені робили операцію, була дуже слаб́а» [ВГХ, с. 175]; «Батьки робили в радгоспі (мусіли бути задоволені тою роботою), за трудодні якісь робили, в ланці, їм там щось

трошечки платили» [КБ]; «Пороз'їжджалися... Полишалися лише отакі: пенсіонери одні, молоді хіба що школярі... Пороз'їжджалися... То вчаться одні, то по заробітки, бо що тут заробиш? Тут нема де робити в нас. Нема роботи, як то колись, як той колгосп був. Одні пасли худобу, другі доїли, треті... Та й все якось ішло. А тепер...» [КБ];

2) *'якості чоловіка як важливий чинник жіночої долі'*: «У 18 років вийшла заміж за алкоголіка, мала 4 дітей. Та яке було житє? Отак робила ціле житє. Син мав тридцять років, убився на машині. Живу з невісткою. Онука вийшла заміж, а онук (23 роки) – у Польщі. Маю 8 онуків і трьох правнуків. Помаленько живемо» [КБ]; «У[ч'ї]лася Юля хорошо, кон[ч'ї]ла школу, дальше в[ч'ї]ться не схотіла, вийшла заміж. Попався зять нам хороший. Дуже гарний. І п'асікою заімається, і меблі робе, і такий гарний» [УСГ, с. 28]; «Ну, попався їй заміж, і заміж неважний. Розійшлася она з одним чоловіком. Найшовся другій. Другій найшовся іще хужий, [ч'ї]м первий був. Той хоч пив, та з дому не крав, а цей і з дому краде...» [УСГ, с. 133]; «...хоч чоловік й робив на добрій посаді, а жіла я все одно бідно, бідніла та й все. Тоді йому шо сталося, почав пити горілку, не слухав мене, почав битися, а було ж в мене п'ятеро дітей. Шо ж мені було робити, поїхали ми жити на Донбас, думала буде все по дрúтому, але він і там пив, не слухав» [ВГХ, с. 175];

3) *'смерть рідних як чинник зміни долі людини'*: «Батька не було, мама померла во врем'я війни. Бабуся померла. Осталися тьотки. Але й тьоткам треба було шось їсти, не було шо одіти. Ніхто до мене не їздив. Спасібо моїм подрúгам, які ніколи мене не відкидали й давали кашу» [УСГ, с. 218]; «Жили ми погано, нас булó четверо: два хлопці і ше одна сестра, але я осталася сама, всі повмирили, була ше мала, то не знала гó[ра]. Пожіли трохи – пішла в школу, кінчила чотири класи, ше булá мала дитина, а вже пішла в поле робити. На фермі пішла, з ферми, то пóсля гóчері[т']: п'асла корові, пасла вівці, а тоді пішла з ярмом ходила, з ярмом недовго: ми тоді дуже бідно жіли. Тоді вже піросла, вийшла за муж, нашла собі кавалера, він робив на машині, возив голову колгоспу [ВГХ, с. 175]; «Батьки простенькі робочі, не їздили, як то тепер

їздять всюди. Мама вмерла, коли мені було 5 років, а тато – коли малам шістнадцять [КБ].

Наразі триває пошук омовлення семантичних складників концепту ДОЛЯ, що ми їх виявили в слобожанському говорі ('радянська політика направлення на роботу у віддалений регіон як доленосний чинник', 'війна як чинник доленосних змін у житті людини', 'спадковість професії як чинник людської долі' тощо), в інших етнокультурних ареалах України.

Список скорочень джерел:

ВГХ Волинські говірки Хмельниччини. Збірник діалектних текстів : навч.-метод. посіб. / Упоряд.: Коваленко Н.Д., Коваленко Б.О. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Рута», 2019. 344 с.

КБ Картотека матеріалів експедиції на Бойківщину (2021)

КСХ Картотека матеріалів експедиції на східну Харківщину (2021)

УСГ Говірки Східної Слобожанщини: збірник діалектних текстів : навч. посіб. / упоряд. В.В. Леснова; за заг. ред. П.Ю. Гриценка. Луганськ: Вид во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. 304 с.

Ніколаєнко Ольга Олександрівна

проф. кафедри історії України ХНПУ імені Г. С. Сковороди,

докторка іст. наук, доцент

e-mail: nikolajenkoolga@gmail.com

MEMORY STUDIES: ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ В ІСТОРИЧНИХ ДИСЦИПЛІНАХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Гуманітарні дисципліни, як от «Історія і культура України», винесені до складу циклу загальної підготовки здобувачів вищої освіти. Наразі не вщухають суперечки з приводу їх доцільності, кількості годин на вивчення, змістовного наповнення. Однак ні в кого не викликає сумніву їх завдання – формування громадянської позиції, відповідальності, соціальної активності. Базові історичні знання, які студенти отримали в школі, є підґрунтям формування історичної свідомості, але почасти не дають відповіді на всі виклики часу, як от: інформаційні війни, тотальна пропаганда ворожої держави,

вкиди історичної дезінформації та історичні маніпуляції політичних еліт. Саме тому викладачі-історики закладів вищої освіти постають перед питанням визначення провідного контенту своїх навчальних дисциплін.

Більшість науковців погоджуються з тим, що викладання історії не повинно повторювати й узагальнювати базовий шкільний курс, а застосування проблемно-концептуального підходу дозволяє осмислити історичні події, процеси, явища, сформулювати своє ставлення до них [3, с. 159]. Але історична освіта у вишах стає заручником неузгодженості політики пам'яті в країні, тобто: суперечностей між різними візіями минулого, відсутності історичного гранд-нарративу, протиріч у локально-регіональних версіях трактування подій тощо. Викладачі замислюються над необхідністю узгодити шкільне знання, здобутки сучасної історіографії разом із локальними версіями історичної пам'яті, що можуть бути не тільки суперечливими, а й контрверсійними.

Як зазначають дослідники, в сучасному історичному дискурсі присутні три моделі пам'яті – національна, неорадянська і ліберальна [6, с. 116]. Завдання істориків – спростування радянських міфологем і політичних інсинуацій, навчання критичному аналізу джерел, опір відвертій інформаційній мнемонічній кампанії. Розуміння множинності трактувань минулого, його локальних регіональних версій подій не повинно заступати головного – формування цілісного бачення спільного минулого, базованого на системі громадянських цінностей.

Memory studies, як науковий напрямок з його напрацьованим інструментарієм і методологією дослідження історичної пам'яті, її аналізу, впливу на історичну свідомість, становлення і трансформацію ідентичностей, суспільно-політичні процеси становить перспективний напрямок у викладанні вітчизняної історії у вищих навчальних закладах. Зміст історичної дисципліни варто доповнити аналізом політик пам'яті різних політичних режимів: мнемонічних законів і практик, створення «місць пам'яті» і пантеону героїв, історичного календаря, ритуалів і традицій [4]. Осмислення історичної політики на будь-якому проміжку часу дозволить виявити різноманітні трактування в пам'яті

(індивідуальній і колективній) і історіографії, тогочасному і сучасному, вітчизняному й зарубіжному історичному дискурсі.

Підставою для формування історичної свідомості повинен бути європейський підхід узгодження пам'яті [2; 5]. Серед його базових принципів – визнання загальнолюдських гуманістичних цінностей, налаштування на діалог, демократичність, мультикультурність, толерантність, багатоперспективність тощо [1]. За слушним висловом Ю. Шаповала «На досвіді розбрату і минулих поразок державницьких проектів формувати солідарне бачення поточних національних інтересів і спільний комплекс цінностей, спільну мову пам'яті, спільний україноцентричний сентимент.» [6, с. 115]

Отже, дослідження пам'яті можуть відкрити нові обрії історичної освіти у вищій школі, накреслити шляхи формування історичної свідомості, здатної стати солідарною моделлю і підставою сучасної громадянської ідентичності.

Список використаних джерел:

1. Вербицька П. Проблеми історичної пам'яті у проекції на завдання сучасної історичної освіти. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*. Держава та армія. 2012 . № 724. С. 251-256. URL:http://195.22.112.37/bitstream/ntb/14042/1/41_251256_Vis724_Armiya.pdf
2. Лозовий В. С. Європейський досвід втілення історичної політики як політичної технології міжнаціонального примирення. *Освіта, наука і культура на Поділлі*. 2016. Т. 23. С. 170-177. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Onkp_2016_23_18
3. Мотенко Я. В., Шишкіна Є. К. Історичні дисципліни як складова вищої освіти в Україні на початку XXI ст. *Історичні студії суспільного прогресу*. 2018, Вип. 6 С. 158-163. URL: http://www.irbis.nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=iscp_2018_6_16
4. Нагорна Л. В. *Історична пам'ять: теорії, дискурси, рефлексії*. – Київ: ІПЕНД імені І. Ф. Кураса, 2012. – 328 с.
5. Удод О. Історична пам'ять в Україні та європейські цінності. *Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика*. 2009. Вип. 15 (2). С. 3-10. URL: http://www.irbis.nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P2

[1DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP
meta&C21COM=S&2 S21P03=FILA=&2 S21STR=Uxxs 2009 15\(2\) 3](https://doi.org/10.21875/2021.11.Shapoval)

6. Шаповал Ю. Антикризисний ресурс політики пам'яті в Україні. *Політичні дослідження: Український науковий журнал*. 2021б № 2. С. 111-134. URL: <https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2021/11/Shapoval.pdf>

Нікуліна Неля Василівна
завідувач кафедри українознавства ХНАДУ,
кандидат філологічних наук, доцент
e-mail: nykulina@ukr.net

УКРАЇНСЬКЕ ГАЛУЗЕВЕ ТЕРМІНОЗНАВСТВО ЯК ОСНОВА ВИБІРКОВИХ ДИСТАНЦІЙНИХ КУРСІВ

Викладачами кафедри українознавства до виконання взято Концепцію Державної цільової національно-культурної програми забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на період до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19 травня 2021 року № 474-р. Вказана програма передбачає концентрацію зусиль на завданнях, що дотичні й до термінознавства, зокрема сприяння проведенню наукових досліджень у сфері українського мовознавства, а також розвиток національної словникової бази.

Опираючись на практичний досвід викладання української мови у навчальних закладах вищої освіти і на нормативні документи МОН України, доцентами Нікуліною Н.В. і Книщенко Н.П. розроблено сучасний курс отримання термінознавчих навичок студентами нефілологічних спеціальностей з урахуванням стандартів спеціальностей та принципових змін та інновацій, необхідних для мовно-фахово-практичної освіти в сучасних обставинах. Передусім це дисципліна обов'язкового спектру «Українська мова (за професійним спрямуванням)», а також нещодавно сформовані нові навчальні дистанційні курси за вибором здобувачів вищої освіти «Автомобільно-дорожнє термінознавство» і «Науковий стиль мовлення» для аспірантів.

Доцільність використання здобутків українського термінознавства у навчальному процесі на сьогодні не є освітньою інновацією, однак і досі ця проблема неодноразово постає як актуальна в лінгводидактиці через невідповідне науково-методичне та дидактичне забезпечення. Окрім того, що національна термінологія є важливою складовою соціального адаптування молодого фахівця, вона ще й має беззаперечний вплив на загальномовну освіченість студента як громадянина України, через навчальний процес стає для студента основою його професійних навичок на рівні фахової комунікації.

Оволодіння основами будь-якої професії розпочинається з системи загальних і професійних знань, тобто опанування фахівцем професійного мовлення – галузевої фразеології та термінології, що допоможе як під час навчання у закладах вищої освіти, так і в подальшій професійній діяльності. Для вільного володіння усною та писемною формами професійного спілкування викладачі кафедри українознавства на заняттях формують у студентів активний лексичний запас фахової термінології, бо мовленнєва специфіка наукового стилю спілкування визначається насамперед великою кількістю термінів, що активно обслуговують сферу професійно-виробничої діяльності, саме такі термінознавчі навички оптимально розв'язують комунікативне завдання у межах спеціалізації.

Викладачі української мови кафедри українознавства дбають про новітнє навчально-методичне забезпечення своїх навчальних курсів, а тому долучені до дослідження «Сучасна українська термінологія: теоретичні та прикладні проблеми» у царині термінознавства, що уможливило осучаснення й навчальних дистанційних курсів. Актуальність науково-дослідницької діяльності філологів кафедри зумовлена необхідністю дослідити й поглибити відомості про українську термінологічну лексику, зокрема термінологічні одиниці і номенклатурні назви національних термінологічних систем автомобільного транспорту (*доцент Н.В.Нікуліна*), дорожнього будівництва (*доцент Н.П.Книшенко*). До цієї діяльності долучаються і студенти ХНАДУ.

Отже, викладачі-філологи кафедри продукують лінгвістичні дослідження у царині національного термінознавства, два з яких дотичні технічному спрямуванню ХНАДУ, залучаючи до досліджень і студенську молодь, що сприяє пропаганді національного менталітету та мовної самоідентифікації майбутніх фахівців галузі автомобільного та дорожнього будівництва.

Олешко Наталія Петрівна
доцент кафедри українознавства ХНАДУ,
кандидат історичних наук
e-mail: sufika19@gmail.com

ВИКЛАДАЧ У РОЛІ НАСТАВНИКА-КОНСУЛЬТАНТА В УМОВАХ ВІЙНИ

За умов сучасних реалій повномасштабної війни Росії проти нашої країни для освітянського середовища ЗВО дисциплін гуманітарного циклу постає багато викликів, зокрема безпека, повноцінність та якість навчання. Оскільки безпекова ситуація досить складна, особливо на українських територіях, де відбуваються активні бойові дії, чи у прифронтових областях, дистанційне навчання є важливою безпековою складовою навчання студентів. За роки пандемії дистанційне навчання стало невід'ємною частиною освітнього процесу. Це дозволило ЗВО України, зокрема й ХНАДУ, майже через місяць після повномасштабного вторгнення російських окупантів розпочати навчальний процес. Звичайно, що виникало та виникає низка проблем.

Наразі дисципліни українознавчого напрямку відіграють надзвичайно важливу роль для захисту нашого історичного та культурного простору, підвищення рівня самоідентифікації та національного спротиву української молоді. Це стосується й викладання курсу з «Історії та культури України», що надає більш докладнішого розуміння сучасної політичної та культурної ситуації в Україні, розуміння причин розв'язання Російською федерацією повномасштабної агресії щодо України та українського народу.

Через терористичні атаки рашистів по об'єктах української критичної інфраструктури страждає енергетична система України та населення країни. Внаслідок цього майже по всіх українських територіях зникає електропостачання, що впливає на навчальний процес, оскільки дистанційне навчання на пряму залежить від наявності та якості інтернету. Відключення електропостачання унеможливує проведення дистанційного навчального процесу в синхронній формі. Тому, наявність дистанційного курсу за дисципліною «Історія та культура України» на навчальному сайті нашого університету дозволяє нашим студентам отримувати знання та працювати в асинхронній формі на базі освітньої платформи Moodle.

Наш курс передбачає розташування всіх необхідних елементів для самостійного опрацювання студентами даного курсу. На нашому курсі розміщені силабус, посилання на навчальні посібники та підручники з дисципліни, викладені методичні вказівки з деяких тем курсу, розроблено глосарій з основних понять курсу. Також, курс розбитий на тижні з відповідними датами, де вказано тему і надано теоретичний матеріал до неї. На кожен тиждень для кожної групи розроблені завдання та самостійна робота, що мають виконати студенти, і файли зі своїми відповідями прикріпити до певного завдання чи самостійної роботи.

Викладач оцінює відповіді студентів і виставляє отримані бали в електронний журнал, що розташований в курсі. Це дозволяє студентам бачити кількість балів, які вони отримали за свою роботу. За потреби, викладач може надавати коментарі до відповідей студентів, що корегує роботу студентів. Поряд із тим, до кожної теми надано посилання на відеоматеріали, які студенти можуть продивитися і більш наглядно закріпити свої знання з тієї чи іншої теми курсу. У курсі передбачено форум, де викладач розміщує нагальні повідомлення, або відбувається спілкування зі студентами у формі «питання-відповіді». Окрім цього, відбувається постійна комунікація зі студентами через соціальні мережі, такі як Телеграм, де створені групи з курсу.

Отже, викладач набуває функції наставника-консультанта, який дає чіткі вказівки студентам, консультує їх з того чи іншого питання, направляє їх діяльність, залучає таким чином до самостійної роботи і відповідальності за своє життя та свій розвиток.

Безумовно, це не замінює повноцінного процесу навчання, але в умовах повномасштабної війни дозволяє нашій молоді набувати знань і отримувати якісну освіту.

Ostapenko Yana

Course coordinator and lecturer, BA, M.Ed., MTeach(Sec) PhD

e-mail: y.ostapenko@latrobe.edu.au

TEACHING ONLINE: EFFECTIVENESS AND CHALLENGERS

In the 21st century, it is increasingly expected that lecturers and tutors incorporate ICT into teaching and learning. With the COVID restriction during 2019-2021, educational institutions around the Globe looked even more closely at using ICT and develop a pedagogy that can provide a great help to students in their learning (Chutiyami et al., 2021). Technology can't replace lecturers and tutors, but it can equip them with skills and knowledge to face any challenging situation of the COVID pandemic, wars, social and natural destructions, and crises when teaching face-to-face or online.

Many educators do feel confident enough to teach with technology in the classroom and they can make digital learning multimodal, which can increase student engagement and can help overcome learning challenges (Drewry et al., 2019). According to Matviichuk, et al., 2022) “educational internet technologies, used during the COVID-19 pandemic as well as during the war in Ukraine, have become even more desirable, mandatory tools, serving as the sole means of organizing the educational process (p. 1) [6]. Technology offers innovative and resilient solutions at times of crisis to overcome disruptive circumstances and can enhance learning,

particularly when teaching went online [2]. In Melbourne, because of the longest lockdown (262 days) students and teaching staff had to quickly adapt to the new learning situation and seek support from the institution in their ICT professional development, upgrading their skills and knowledge of using ICT tools effectively [1]. Many Australian Universities and tertiary institutions in Melbourne (state Victoria) provided a range of educational technologies and support services for online and blended learning and teaching, such as Moodle Learning Management System (LMS), Turnitin, Echo360 lecture recordings, PebblePad ePortfolios, Zoom [7, 8].

When technology is successfully introduced in the classroom, it should be based on pedagogical principles [4]. Pedagogy and teaching strategies should be less focused on inventing a new model of learning, rather it would be better to continue thinking about effective, resourceful, and enjoyable learning for all learners [5]. Asynchronous and synchronous learning has been a great model for structuring the teaching course at La Trobe University and was adopted in teaching the Ukrainian language at Box Hill Institute of teaching. This allowed students to learn at their own pace, communicate in small groups during Zoom sessions, and have time to complete post-class activities. The video variety of e-tools such as E-mail, Video, and/or audio tools (e.g., Google Hangout, Blackboard Collaborate, Zoom Meeting), and Discussion board (ex. Google Doc. Blackboard) enabled quick and comfortable communication and an effective learning environment [9].

Limitations of online learning can vary depending on the instructors' or students' technological abilities to access online sites and use computers. Also, thinking about the main factors that determine institutional readiness for supporting teaching online, SWAC (Strengths, Weaknesses, Opportunities, & Challenges) analyses would be a great tool (Figure 1).

<p>STRENGTHS time and location flexibility; catering to wide audience and availability of courses content; immediate feedback</p>	<p>WEAKNESSES technical difficulties; learner's skills and capability; staff professional development; time management;</p>
---	---

	distractions and confusion
OPPORTUNITIES innovation and digital development; Designing flexible programs; improving students skills (problem solving, critical thinking, and adaptability); innovative pedagogy	CHALLENGES unequal distribution of ICT infrastructure; lack of professional development; technology cost and obsolscence

Figure 1. The SWOC Analysis of Online Learning. Note. SWOC ¼

To conclude, online learning may be part of the solution for many institutions in the neares future. Therefore, it is important that educators continue to develop their pedagogy and teaching strategies, and institutions provide right policy, support and professional development for teaching staff, as in fact, universities are now looking to integrate more online teaching and learning.

References

1. Gewin, V. (2020). Five tips for moving teaching online as COVID-19 takes hold. *Nature*, 580(7802), 295-296.
2. Keane, T., Linden, T., Hernandez-Martinez, P., & Molnar, A. (2022). University students' experiences and reflections of technology in their transition to online learning during the global pandemic. *Education Sciences*, 12(7), 1-16.
3. Lavrysh, Y., Lytovchenko, I., Lukianenko, V., & Golub, T. (2022). Teaching during the wartime: Experience from Ukraine. *Educational Philosophy and Theory*, 1-8.
4. Håkansson Lindqvist, M. (2019). School leaders' practices for innovative use of digital technologies in schools. *British Journal of Educational Technolgy*, 50(3), 1226-1240.
5. Ma, K., Chutiyami, M., Zhang, Y., & Nicoll, S. (2021). Online teaching self-efficacy during COVID-19: Changes, its associated factors and moderators. *Education and Information Technologies*, 26(6), 6675-6697.
6. Matviichuk, L., Ferilli, S., & Hnedko, N. (2022). Study of the Organization and Implementation of E-Learning in Wartime Inside Ukraine. *Future Internet*, 14(10), 1-20. Retrieved <https://www.mdpi.com/1999-5903/14/10/295/htm>
7. Potter, R. E., Dollard, M., Pignata, S., Zadow, A., & Lushington, K. (2022). Review of practice & policy strategies for managing digital communication and ICT use in Australian universities. *Computers in Human Behavior Reports*, 5, 1-9.

8. Smith, E. K., & Kaya, E. (2021). Online university teaching at the time of COVID-19 (2020): An Australian perspective. *IAFOR Journal of Education*, 9(2), 183-200.

9. Ostapenko Y., (2022). SBS radio.

<https://www.sbs.com.au/language/ukrainian/en/podcast-episode/learning-ukrainian-in-australia/x3qtkrsw>

Остряньська Наталія Віталіївна

старший викладач кафедри мовної підготовки

НАУ ім. М. Є. Жуковського

e-mail: bugaevskaylia@ukr.net

ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН У ЗВО В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Стратегічною необхідністю є самозбереження української нації. Час вимагає від нас знайти шляхи, важелі, чинники, складові формування національної свідомості, тому що тільки на цій основі можна говорити про збереження України як національної держави. Дієвим засобом формування національної самосвідомості є українознавство.

Сьогодні українознавство як одна з головних гуманітарних дисциплін не має можливостей виконувати покладену на нього роль. Його не введено до сучасних державних стандартів, навчальних планів, а відтак навчальних програм. Не підтримуються державою й наукові дослідження у цій галузі, не проводиться підготовка фахівців [1, с. 251].

Є ще один аспект, який ставить українознавство як напрям під загрозу. Усе більше молодих людей пов'язує своє майбутнє з іншими країнами. А процес євроінтеграції актуалізує європейські цінності. І молодь все частіше вважає непотрібними, несучасними, застарілими знання про свій народ, націю, культуру.

Але процес глобалізації не забезпечує і не нівелює розвиток етнічних і національних особливостей народу а, навпаки, стримує всебічний розвиток етнічного і національного у кожній культурі. Науковці, аналізуючи

перспективи розвитку світових цивілізацій, прогнозують у XXI столітті збільшення інтересу до етносів та їхніх культур, поворот у постіндустріальному та інформаційному суспільстві до людинознавчого аспекту пізнання світу. Як зазначає науковець Л.Токар, в умовах наростаючої глобалізації в національних державах починає діяти тенденція, спрямована на захист свого етнокультурного і мовного простору [2].

Отже, ми повинні дбати не лише про застосування і запозичення передових культурно-освітніх технологій Європи, адже Болонський процес – «це не просте копіювання, не стирання національних традицій, а запозичення кращих рис із однієї системи освіти і перенесення їх на свої національні терени... Одночасно необхідно внести у європейську скарбницю свої, українські самобутні національні і загальнолюдські культурні, освітні, технологічні цінності», – зазначає О. Савченко [3, с. 117]. Таким чином, не глобалізація, а заглиблення у самобутні національні корені своєї освіти має бути пріоритетним у розбудові освітньої системи України.

Тому надзвичайно актуальним постає завдання захистити національні інтереси нашої держави шляхом підвищення ролі українознавства, українознавчих дисциплін у системі середньої та вищої освіти України. Адже саме ці дисципліни розкривають феномен українства, закономірності, досвід та уроки націотворення, матеріального і духовного життя.

Слід відзначити необхідність урахування актуальних проблем і питань, які турбують сучасну молодь. Це можливо за умови участі студентів у формуванні змістовної частини робочих програм і навчальних планів. Логічним буде застосування діагностики, анкетування, опитування, які допоможуть викладачу скласти відповідний портрет студентської аудиторії, виокремити цінності орієнтації слухачів, доповнити навчально-методичні посібники матеріалами, які будуть мати прикладне значення для студентів.

Студенти мають, перш за все, визначити свій соціально-рольовий статус у родині, у студентському середовищі, в Україні. Необхідно створити такий

навчально-виховний простір, щоб молоді люди міркували і намагалися знайти відповідь на поставлені питання.

Таким чином, аналіз проблем викладання українознавчих дисциплін у ЗВО підтвердив провідну роль і місце цих предметів у сучасному навчально-виховному процесі, окреслив коло проблемних питань як змістовного, так і методичного характеру, актуалізував теми майбутньої дослідницької роботи з наряду, пов'язані із впливом українознавства на процес формування національного світогляду сучасної студентської молоді.

Список використаних джерел:

1. Зеленська В. Українознавство в небезпеці // Збірник наукових праць НДУ. Т.І. С. 251–255 // Режим доступу: <http://ndiu.org.ua/images/book/1.pdf>
2. Токар Л. Українознавство у системі наук і навчальних дисциплін // Освіта України. 2003.
3. Савченко О. Перспективи модернізації системи освіти в Україні в умовах Болонського процесу // Українознавство. 2006. №1. С.115–118.

Петрова Озель Лілія Павлівна

*доцент кафедри країнознавства і лінгводидактики ХНПУ
імені Г.С. Сковороди, кандидат філологічних наук, доцент
e-mail: liliantukr@ukr.net*

УКРАЇНОЗНАВСТВО В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ: УЗАГАЛЬНЮВАЛЬНІ ТАБЛИЦІ ТА СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНІ СХЕМИ

В умовах відстоювання державної й національної незалежності, ідеалів свободи й демократичних цінностей, у часи захисту від асиміляторської й колонізаційної політики агресивних режимів на передній план суспільної свідомості виходять поняття етнічної ідентичності та національно-культурної самобутності як сукупності глибинних підвалин духовного й матеріального буття народу. Цілком логічно сучасний етап науково-культурологічних студій зосереджується на усвідомленні державотворчих, етногенетичних, націєтворчих процесів, особливостях світогляду, менталітету, специфіки

культури українства як світової спільноти, що впродовж століть утверджує ідеали свободи.

Саме така мета передбачена в курсі «Українознавство» як комплексній гуманітарній дисципліні для здобувачів середньої й вищої освіти, що осмислюють місце України у світі, специфіку міжкультурної комунікації і взаємодії, політичні та економічні зв'язки з іншими державами світу, внесок українства у світову науку, культуру, політику, дипломатію й систему безпеки.

Особливості дистанційного навчання на різних платформах, а також багатство та різноманітність культурологічної інформації в курсах українознавчого циклу пов'язані з необхідністю обробки значного за обсягом матеріалу, його осмислення, аналізу, систематизації.

У цих умовах доцільним та методично вмотивованим постає запровадження таких різновидів роботи як укладання узагальнювальних таблиць, а також інформаційних та структурно-логічних схем, оскільки вони є досить ефективним способом наочного представлення інформації в структурованому, систематизованому, закодованому за допомогою знаків-сигналів (лексичних, символічних, графічних, візуальних) вигляді.

В основі методу укладання таблиць, побудови структурно-логічних схем лежать принципи науковості, лаконічності, узагальнення й уніфікації, структурованості, що дозволяє значно полегшити засвоєння абстрактних понять; розвиває логічне та критичне мислення, навички проектування та моделювання [1; 2].

Як альтернативний спосіб опрацювання значних за обсягом та інформативно багатоаспектних українознавчих матеріалів вважаємо доцільним запровадження таких завдань як укладання таблиць та структурно-логічних схем із теми «Характеристика історико-етнографічних регіонів України» за орієнтовними параметрами: межі поширення, опис матеріальної культури (промисли й ремесла краю, особливості народного житла, одягу, повсякденного та святкового харчування), ознаки світоглядної системи (фольклор), специфіка календарно-побутової та сімейної обрядовості, сучасний стан (культура,

економіка, персоналії відомих діячів науки й мистецтва); створення таблиці «Державність: неперервність здобуття й утвердження» за такими напрямками: назва етапу, часові межі; характеристика основних історичних подій; таблиця чи структурно-логічна схема класифікації символів української духовної й матеріальної культури, ілюстрована прикладами, де рекомендовано простежити такі групи: антропоморфні, анімалістичні (зооморфні, орнітологічні, ентомологічні), флористичні, космогонічні, астральні, символи стихій, символічні страви, одяг, речі побуту, етнічна символіка, національна, державна, символіка кольорів, релігійні символи (християнські, біблійні) та інші.

Список використаних джерел:

1. Вукіна Н.В., Дементієвська Н.П. Критичне мислення: як цього навчати. Х.: Основа: Тріада. 2007. 112 с.
2. Шеремет М. Критичне мислення: діяльнісний підхід. *Шлях освіти*. 2004. С. 28—31.
3. Кононенко П.П. Українознавство. Підручник для вищих навчальних закладів. К. 2006. 680 с.

**Полікарпов Андрій Олександрович,
Рябовол Олександр Олегович**
*магістранти кафедри МКБМ ХНАДУ,
науковий керівник – Бугаєвська Ю.В., к.п.н., доцент*
e-mail: bugaevskaylia@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ ОСВІТНІХ ПЛАТФОРМ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ЗАСТОСУВАННЯ ЇХ ВИКЛАДАЧАМИ ЗВО

За результатами аналітичних оглядів, сучасними тенденціями використання МООС є [1]:

- співпраця провайдерів з провідними університетами світу;
- поступове зменшення кількості нових учнів, при цьому більший темп зростання кількості курсів призводить до зменшення їхніх користувачів;

– важливою тенденцією є також збільшення кількості самостійних курсів, у яких немає жорстких термінів початку та кінця, що дозволяє учням навчатись у своєму власному темпі.

У той же час МООС – досить розповсюджена, але тільки одна з можливостей для дистанційного навчання. Дистанційна освіта, яку пропонують безпосередньо ЗВО, також може містити такі можливості: пройти окремий курс, сукупність курсів для отримання професійного сертифікату, корпоративне навчання, і, безумовно, програми для отримання асоційованого ступеня, ступеня бакалавра та магістра.

Окремим напрямом діяльності є додаткове інформаційне забезпечення для традиційної форми навчання студентів у навчальних аудиторіях: наприклад, прослуховування лекції онлайн, а на заняттях обговорення її, виконання практичних занять або після лекції можливість мати доступ до її відеозапису для повторення матеріалу. Нарешті, студенти можуть заробити певну кількість кредитів, вивчаючи курси дистанційно, водночас відбувається взаємозалік: отримання кредитів в одному університеті можна зарахувати для здобуття освітнього ступеня в іншому.

Доведено [2], що технології дистанційного навчання дозволяють: знизити витрати на освіту; одночасно проводити навчання для великої кількості студентів; підвищити якість освіти за рахунок застосування сучасних засобів, ресурсів електронних бібліотек тощо. Дистанційне навчання дає можливість вибору викладачів і можливість селекції навчального матеріалу залежно від рівня підготовки студентів.

Разом із тим, необхідно зазначити, що дистанційне навчання має певні проблеми у реалізації, серед яких дослідники виокремлюють:

а) організаційно-педагогічні недоліки – неможливість повноцінного зворотного зв'язку студентів із викладачами для вирішення проблемних ситуацій; відсутність повноцінного педагогічного супроводу й контролю з боку викладача; трудомісткість для ЗВО та викладачів (необхідність додаткових

годин на створення дистанційного курсу); складнощі в практичному застосуванні великого обсягу матеріалу, що подається онлайн;

б) інформаційно-технологічні недоліки – складнощі з технічним забезпеченням та доступом до мережі Інтернет; проблема авторства роботи, оскільки викладач не може з точністю ідентифікувати виконавця завдання;

в) психологічні недоліки – нестача емоційного контакту між викладачем та здобувачем, що суперечить таким принципам освіти як антропоцентризм та гуманізм; складнощі в навчанні за відсутності розвинених індивідуально-психологічних якостей, а саме самостійності, організованості, вмотивованості, саморегуляції та самоконтролю тощо [3].

Список використаних джерел:

1. Dhawal, S. (2018) By the numbers: MOOCs in 2018. [Online]. Available: <https://www.class-central.com/report/mooc-stats-201>(in English).
2. Волярська О.С. Теорія і практика освіти дорослого економічно активного населення України в контексті європеїзації. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. 2018. Вип. 1. No 14. С. 51-62.
3. Романовський О.Г., Квасник О.В., Мороз В.М. та ін. Фактори розвитку та напрями вдосконалення дистанційної форми навчання в системі вищої освіти України. Інформаційні технології і засоби навчання. 2019. Том 74. №6. С. 20-42.

Приходько Альона Михайлівна

доцент кафедри психології, педагогіки та мовної підготовки

ХНУМГ ім. О.М. Бекетова,

кандидат педагогічних наук, доцент

e-mail: alonaprykhodko74@gmail.com

ТЕХНОЛОГІЯ «СТОРИТЕЛІНГ» ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ЗВО

Одним із важливих методичних засобів викладача, що здійснює мовну підготовку іноземних студентів, є такі форми навчання, що дозволяють засвоїти навчальний матеріал за рахунок аудіального та візуального сприйняття

студентів. Серед багатьох новітніх технологій навчання належне місце посідає сторітелінг.

Актуальність дослідження цього питання не викликає сумніву, оскільки викладач-«мовник» має застосовувати такі технології, які допомагають формувати комунікативну компетенцію студентів через впровадження у навчальний процес методів, які дозволяють «говорити, бачити і слухати».

20 березня кожного року святкують всесвітній день історій – World Storytelling Day. Він бере свій початок з Швеції, яка з 1991 року святкувала національний день сторітелінгу.

Особливості використання технології сторітелінгу в освіті дорослих досліджували фахівці E.Caminotti, J.Gray, S.Hausknecht, M.Vanchu-Orosco, D. Kaufman, C.N.Paull. Теорія історій детально розглянута Д. Кемпбеллом, сутність цифрових історій - J. Hartley, K. McWilliam.

Справа в тому, що іноземним студентам важко висловлювати свої думки мовою навчання, а це, відповідно, впливає на якість формування професійної компетентності. Використання в цьому процесі аудіовізуальних технологій також формує впевнені навички використання інтернет-сервісів та інструментів, адже цифрові історії містять графіку, текст, аудіо- або відеозаписи, мелодії.

Сторітелінг як концепція побудови комунікацій за допомогою трансляції історій цільовим аудиторіям, затвердилася в середині 1990-х років як «інтерактивне мистецтво використання слів і дій для виявлення елементів і образів історії для пробудження уваги слухача» [2]. Девід Армстронг став основоположником поняття сторітелінгу. Хоча метод розповіді історій, казок у вітчизняній педагогіці зовсім не є інноваційним.

Завдання сторітелінгу – захопити увагу з першої секунди і тримати її протягом усієї розповіді, викликаючи у читача або глядача симпатію до об'єкта цієї розповіді та через симпатію, емоційну складову донести до аудиторії основну думку. Смысловим ядром сторітелінгу виступає “recit” – «розповідь» [1].

При цьому дослідники вказують на три поняття, які виражаються словом “recit”:

- висловлювання або розповідний дискурс про подію або сукупності подій;
- послідовність подій, що складають об’єкт висловлювання або дискурсу, і сукупність відносин, що характеризують ці події;
- акт оповідання як подія, що полягає в тому, що «хтось розповідає щось» [2].

Кожен аспект «оповідання» можна позначити як історію, наратив, нарацію [2]. Історія – це розповідь, або оповідання. Наратив – це сукупність лінгвістичних і психологічних структур, що передаються культурно-історично, обмежених рівнем майстерності кожного індивіда і сумішшю його або її соціально-комунікативних здібностей з лінгвістичною майстерністю.

Отже, сторітелінг – це технологія, тобто сукупність принципів, інструментів, методів і операцій. Вона полягає саме в акті нарації – передачі інформації через розповідання історії і перетворення цієї історії в наратив. Наративна історія передбачає розгляд подій в контексті розповідання про них. Головне тут – не оцінка події, а її інтерпретація. Сторітелінг – це спосіб налагодити емоційний контакт. Історії, що здатні викликати емоції, привертають більше уваги і викликають довіру.

Нагадаємо, що у кожній історії є структура: – експозиція – знайомство з героєм і введення в контекст; – зав’язка – прояв конфліктної ситуації, ігнорування з боку героя; – розвиток дії – герой приймає виклик і починає боротьбу, але безуспішно; – кульмінація – герой у відчаї від безвиході ситуації; – розв’язка – несподіваний інсайт, що дозволяє впоратися з конфліктною ситуацією. Але не кожна історія зберігає однаковий стиль, серед історій є також ті, що мають трьохактну структуру: 1. Вступ – опис місця дії і введення персонажів. 2. Протистояння або «наростаюча дія» – опис проблеми і створення напруженості. 3. Розв’язка – вирішення проблеми [2]. Трьохактна структура – одна з найстаріших і найбільш простих формул оповідання. Цю структуру можна розпізнати в багатьох історіях. Суть кожної історії полягає в тому, що вона повинна переконувати. Люди, які читають або слухають історію

повинні вірити в неї. Особливо це стосується організацій, які продають продукти та послуги. Якщо слухачів надихне розповідь, то вони зроблять ті ж висновки, що і автор історії – зроблять його історію своєю. Отже, можна вважати, що мета досягнута.

Пропонуємо для вивчення та аналізу інструменти для створення найпростіших цифрових історій, які можна застосовувати на заняттях із мовної підготовки:

- LittleBird Tales <http://littlebirdtales.com>
- My StoryMaker <http://www.carnegielibrary.org/kids/storymaker/embed.cfm>
- Storybird <http://storybird.com>
- StoryJumper <http://www.storyjumper.com>
- Voki <http://www.voki.com>

Таким чином, одним із перспективних напрямів використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті є технологія цифрового сторітелінгу, оскільки вона узгоджується з освітніми стандартами багатьох країн, зокрема з міжнародними стандартами освітніх технологій ISTE STANDARDS щодо формування в учнів та педагогів якостей креативності та інноваційності, комунікації та співробітництва, дослідництва та інформаційної грамотності, формування критичного мислення, вирішення проблем, якостей цифрових громадян, вільного оперування технологіями та контентом.

Список використаних джерел:

1. Панченко Л. Ф. Цифровий сторітелінг в освіті дорослих // Матеріали II Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конференції «Професійний розвиток фахівця: історія, теорія, технології». – К.: ДВНЗ «УМО», 2017.
2. National Storytelling Network, What is Storytelling? URL: <http://www.storynet.org/resources/whatisstorytelling.html>
3. Сторітелінг як ефективний варіант неформального навчання. URL: <https://www.ar25.org/article/storitelling-yak-efektyvnyy-variant-neformalnogo-navchannya.html>
4. "ISTE - International Society for Technology in Education | ISTE Standards", Iste.org, 2019. URL: <https://www.iste.org/standards>

Прохоренко Тетяна Григорівна
доцент кафедри філософії та педагогіки професійної підготовки ХНАДУ,
кандидат соціологічних наук, доцент
email: t.g.prokhorenko@gmail.com

РОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ В ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ

Освіта в Україні сьогодні зіштовхнулася не тільки з глобальними викликами, пов'язаними з пандемією COVID-19, але і з російсько-українською війною. За таких реалій дистанційне навчання стає головним джерелом комунікації та якісної освіти. Термін «дистанційне навчання» характеризується тим, що навчання здійснюється на відстані, без безпосереднього, особистого контакту між викладачем і студентом. Діалог студента і викладача відбувається за допомогою сучасних інформаційних і телекомунікаційних засобів, що робить дистанційну освіту загальнодоступною, неймовірно розширюючи можливості для самостійного навчання.

У центрі процесу дистанційного навчання знаходиться самостійна пізнавальна діяльність тих, хто навчається, самоосвіта, можливість не тільки прищепити навички самостійного здобуття нових знань, а й їх практичного використання. Самостійна навчальна робота здобувачів є однією із форм активної навчально-пізнавальної діяльності, передбачає інтеграцію викладача і студента в умовах інформаційно-навчального середовища.

Виступаючи невід'ємною частиною і логічним продовженням лекційно-семінарської системи дистанційного навчання, самостійна робота спрямована на самостійне закріплення і поглиблення раніше здобутих знань, умінь і навичок, а також оволодіння новими. Вона може здійснюватися як індивідуально здобувачем без будь-якої сторонньої допомоги, так і під керівництвом викладача і передбачає ознайомлення, вивчення, аналіз навчальної літератури, інших інформаційних джерел, складання на основі опрацьованої літератури планів-конспектів, виконання завдань, тестів, участь у форумах, складання соціологічної анкети, проведення опитування, написання

рефератів тощо. При виникненні певних питань, студент постійно має зв'язок з викладачем за допомогою пошти або форуму, наявних в дистанційному курсі.

Завдання до кожної теми розвивають уміння і навички студентів, орієнтовані на самостійний пошук інформації, її творче осмислення. В процесі їх виконання студент вчиться самостійно та оригінально розв'язувати запропоновані задачі, розвиває навички творчої діяльності, вміння висловлювати власну думку і давати оцінки подіям, що відбуваються у суспільстві, вільно обмінюватися думками між студентами і викладачем. Проміжна атестація студентів проходить в формі тестів, тому виключається можливість суб'єктивної оцінки. Студент отримує відомості про ступінь успішності засвоєння ним навчального матеріалу.

Навчання відбувається в індивідуальному темпі, швидкість навчання встановлюється самим студентом в залежності від його особистих і суспільних обставин. Гнучкий режим роботи дозволяє студенту самостійно планувати час, місце і тривалість занять.

Створюються унікальні можливості доступу до навчальної інформації. Має місце інтерактивний характер взаємодії з інформацією, у здобувача є можливість побудови індивідуального сценарію знаходження в інформаційному просторі. Різноманітність «форматів» представлення інформації в змозі зробити процес навчання цікавим і захоплюючим. Більш того, інформаційне середовище є відкритим для індивідуальної творчості, створюючи комфортні умови для творчого самовираження студента.

Підтримку та розвиток дистанційного навчального процесу забезпечують електронні підручники, навчальні посібники та конспекти лекцій, що містять систематизований навчальний матеріал у межах програми тієї чи іншої дисципліни. Інформаційну підтримку дистанційного навчального процесу забезпечують інформаційно-довідкові джерела, такі як словники, довідники тощо. Вони суттєво розширюють можливості викладача і забезпечують більш ефективно засвоєння навчального матеріалу студентами.

Резван Оксана Олексіївна
завідувач кафедри психології, педагогіки та мовної підготовки
ХНУМГ імені О.М. Бекетова
e-mail: rezvanoksana1@gmail.com

ПОРТФОЛІО ЯК РІЗНОВИД САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА З ДИСЦИПЛІНИ «СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА»

Самостійна робота студента є невід’ємною складовою виконання освітньої програми підготовки фахівця, а отже, потребує від викладача особливої уваги щодо визначення її змісту, організаційних форм та кредитної вартості – з метою мотивації студента для її виконання та розвитку його пізнавального інтересу в аспекті контекстності навчання.

У ХНУМГ імені О.М. Бекетова здійснюється підготовка студентів-філологів за фахом «Перекладач романо-германських мов», в освітній програмі якої дисципліна «Сучасна літературна українська мова» визначена як фахово спрямована, а отже, потребує особливо прискіпливої уваги щодо її реалізації в аспекті формування у майбутніх перекладачів пізнавального інтересу.

Ефективною формою організації самостійної роботи студента визначаємо портфоліо, що дозволяє активізувати майбутнього фахівця у дослідницько-пошуковій діяльності. Нами було визначено завдання до кожного із модулів означеної дисципліни, які відображають тематичний зміст кожного блоку: «лекція і практичне заняття». Усі дібрані завдання були спрямовані на розвиток у майбутніх філологів умінь досліджувати зв’язки української та англійської мов щодо етимологічного, стилістично-прикладного та історичного аспектів, що розглядаємо як дотримання умов контекстного навчання.

Так, до змістового модуля «Фонетика. Графіка. Орфографія» було визначено завдання: дібрати професійні жаргонізми перекладачів; створити карту говорів України (із прикладами на кожний говір, використовуючи сайт <https://ua-etymology.livejournal.com/3060.html>); представити старослов’янський алфавіт із визначенням змісту кожної букви (приклад: А (аз) – Я; Б (буки) – Бог). Зауважуємо, що в результаті такої дослідницько-пошукової роботи

студенти доходили висновку про історичну змістовність української прадавньої абетки, яка у розшифрованому вигляді представляє настанову життя за християнськими законами: «Я Бога Ведаю, Глаголя Добро Есте. Живите Зело Земля. І Како Люди Мисліте, Он Наш Покой. Рци Слово Твердо...».

До змістового модуля «Лексикологія. Фразеологія» дібрали завдання, що мали сформуванати уявлення про багатство лексики української мови, стилістичні особливості перекладу мовних одиниць, урахування особливостей перекладу й використання фразеологізмів української та англійської мов: знайти слова, багатозначність яких з'явилась внаслідок історичного розвитку (типу «морж»); дібрати приклади полісемії у науковому стилі; представити варіанти перекладу багатозначних слів із англійської мови згідно із контекстом; знайти і перекласти англійські фразеологізми українськими, визначити їх походження (метафоризація, синекдоха, фольклор та ін.); знайти ідіоми англійської мови, перекласти їх дослівно, представити речення із цією ідіомою (англ.) і здійснити його літературний переклад (укр.).

Змістовий модуль «Морфологія» був представлений у завданнях, орієнтованих на зміни сучасного правопису, а також на уміння опрацьовувати науковий текст (аналіз лінгвістичної статті): представте історію виникнення фемінітивів, надайте приклади граматичних форм фемінітивів – із різних за групами значень словами; надайте приклади переходу прикметників з однієї групи в іншу: присвійні – якісні, відносні – якісні, якісні – відносні; проаналізуйте статтю О. Михайленко «Особливості відтворення значень форм наказового способу дієслова у перекладі англійських науково-технічних та художніх текстів» (<http://tractatus.sumdu.edu.ua/Arhiv/2007-2/25.pdf>) й наведіть ВЛАСНІ приклади перекладу (знайти у літературі) *синтетичної форми* наказового способу дієслова-присудка (1 приклад) та *аналітичної форми* наказового способу дієслова (1 приклад). Вкажіть форми відтворення цих дієслів в українській мові.

Отже, представлені завдання свідчать про можливість формування у майбутніх філологів-перекладачів компаративного лінгвістичного мислення – з

точки зору фахової спрямованості й науково-пошукових умінь – з точки зору активізації пізнавального інтересу у межах фахової діяльності.

Уважаємо, що саме практичні завдання, спрямовані на обов'язковість виявлення особистого результату, на відміну від реферативних завдань (доповідей, презентацій тощо), дозволяють зацікавити студентів у вивченні й дослідженні української мови, спрямувати їхню увагу на важливість удосконалення української мовленнєвої стильової та граматичної компетентності в аспекті підготовки до перекладацької діяльності.

Руденко Світлана Миколаївна
*професорка кафедри мовної підготовки ДБТУ,
кандидатка філологічних наук, доцентка
e-mail: Lanaterm@gmail.com*

ПІДГОТОВКА ПУБЛІЧНОГО ВИСТУПУ З ПРЕЗЕНТАЦІЄЮ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ

У сучасних умовах в Україні та світі надзвичайно зросла вагомість публічних виступів як на політичній арені, так і в просторі фахової реалізації.

Важливим складником реалізації фахівця є вміння переконувати та управляти. Знання теоретичних засад з підготовки презентації виступу відіграє в цьому контексті важливу роль. Плануючи проведення заходу, слід ураховувати тему, зміст, час, місце виступу, склад аудиторії тощо.

Підготовка до презентації складається з таких етапів: 1) формулювання мети-максимум і мети-мінімум, конкретизації та ієрархії завдань виступу; 2) переліку частин виступу, визначення їхньої тривалості та черговості, можливих перестановок; 3) підготовки конспекту виступу, окреслення проблем, завдань та шляхів їхнього вирішення; 4) підготовки мовленнєвого каркасу, який складається з ключових слів і виразів, гасел, виділення мовленнєвих модулів; 5) вибору форми та стилю виступу, прийомів підтримки уваги та інтересу аудиторії в кожній частині, тексту вступу та висновків; 6) визначення форм

візуалізації змісту з основними аргументами й тезами; 7) підготовки відповідей на питання, які задають часто, та на агресивні запитання; 8) підготовки карток, що допомагають іти за планом.

Безпосередньо в день виступу всю підготовчу роботу (перевірку апаратури, якість зображення та звуку, контроль власного зовнішнього вигляду) слід провести до запрошення слухачів в аудиторію (реальну чи віртуальну).

Композиційно успішна презентація складається з трьох частин: вступу, основної частини (з окремими модулями) та висновків. Тривалість основної частини – 2/3 часу виступу. Решта – 30% – розподіляється між вступом та висновками, які, однак, мають 80% впливу на слухачів. Слід ураховувати, що вступні та заключні фрази запам'ятовуються найбільше. У вступній частині важливо привітатися, представитися, визначити тему виступу, повідомити регламент, установити контакт з аудиторією, створити навкруг себе зону підвищеного інтересу. Для цього можна розповісти дотичну до теми презентації цікаву історію, зробити слухачам комплімент, «включаючи» таким чином себе й аудиторію в одну групу. За змістом перші фрази мають викликати «спалах» інтересу та довіри, останні – закликати до конкретних дій.

Основна частина виступу повинна мати модульну організацію. Для ефективного утримання уваги кількість модулів не повинна перевищувати п'яти. Зміст кожного із них має таку саму структуру, як і сама презентація: початок, основна теза, ключові фрази та мовленнєва зв'язка для переходу до наступного модуля. Техніка аргументації зумовлює розташування найслабшого аргументу всередині виступу, а сильніших – на початку та в кінці основної частини. Доказова база повинна містити графіки, діаграми, цитати експертів та іншу конкретику. Якщо сценарієм презентації передбачено демонстрацію слайдів, слід дотримуватися таких настанов: 1) не варто зачитувати текст зі слайду, оскільки це тягне за собою втрату зорового або емоційного контакту з аудиторією; 2) коментуючи слайд, слід дивитися на слухачів; 3) для фокусування уваги використовуйте звороти: «Давайте подивимось...»,

«Зверніть увагу...» тощо; 4) важливі моменти виділяйте виразами: «Як бачите...», «Цікаво, що...», «Важливо, що...»; 5) закінчуючи показ слайду, треба резюмувати його ідею та прокласти «місточок» до наступного зображення; 6) навіть найяскравіше слайд-шоу не повинно замінити живого спілкування з аудиторією.

На завершення виступу має ще раз прозвучати основна теза та відповідь на питання, що, коли і як робити. Чим довша промова, тим зрозумілішою та конкретнішою має бути її заключна частина, складаючись з підбиття підсумків, заклику до дії та подяки аудиторії. Важливим моментом презентації є її вчасне закінчення. За словами У. Черчіля, оратор повинен вичерпати тему, а не терпіння слухачів.

Таким чином, розглянувши складники роботи з підготовки до публічного виступу з презентацією, можна зазначити, що знання парадигми теоретичних підходів сприятиме вибору фахівцями найбільш ефективних інструментів для впливу на аудиторію з урахуванням її складу, типу повідомлення та мети виступу.

Смульська Алла Василівна
канд.пед.наук, доцент,
доцент кафедри державно-правових
дисциплін юридичного факультету
ХНУ імені В.Н.Каразіна
[*knishenko@meta.ua*](mailto:knishenko@meta.ua)

МОВА ЯК КАТАЛІЗАТОР НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ: ПРИМОРДІАЛЬНИЙ ПІДХІД

Сьогодні формується нова історія нашої держави, учасниками якої є ми самі, й мова тут відіграє дуже важливу роль.

Кожен народ має свою мовну картину світу, яка демонструє його ментальність, формує неповторний погляд на світ. Існування мовних законів, законів людського мислення підтверджує існування етнічних мовних картин

світу, що проявляється у специфічному сприйнятті навколишнього світу, відтворенні цього сприйняття у поняттях та психо-соціолінгвальних діях.

Авторитет батьківського слова, ніжна материнська пісня, історія народу, втілена у думках і легендах, історична правда, закарбована у літописах і пам'ятках, – це наша мовно-національна свідомість, наш ментальний код нації.

Очевидно, що зростання авторитету української мови залежить від багатьох чинників – і від знання і шанування національних традицій, й своєї історії, й від формування національної свідомості, й від авторитету у міжнаціональному спілкуванні, від упізнаності на міжнародному рівні, від інформативності мови – її здатності транслювати найновішу інформацію тощо.

Мовно-інформаційний простір окремої держави повинен бути настільки переконливо сформованим, щоб навіть не виникало сумнівів щодо того, про яку державу йдеться.

Сьогодні відбуваються потужні кардинальні зміни інформаційного продукту в усіх сферах суспільного життя, переорієнтація його зі зросійщеної площини в рідну, україномовну.

На щастя, сьогодні також відбувається усвідомлення того, що українська мова – це не лише засіб функціонування управлінської сфери чи рідна мова для носіїв окремих регіонів, а саме засіб спілкування всього українського народу, одна з ознак, завдяки якій відбувається процес нашої самоідентифікації.

Тож очевидним є той факт, що без мови не може існувати суспільство, без державної мови не може існувати багатонаціональна держава. Мова виконує об'єднуючу функцію, стоїть поруч з поняттями нація і держава.

Вивчаючи рідну мову, ми розшифруємо її код, долучаємося до її космосу, черпаємо неповторну життєдайну енергію й силу, утримуємо зв'язок поколінь.

Той, хто втратив мову і Батьківщину, ніколи не знатиме справжнього щастя!

Телєжкіна Олеся Олександрівна
професор кафедри психології, педагогіки і мовної підготовки
ХНУМГ імені О. М. Бекетова,
доктор філологічних наук, доцент
e-mail: o_tele_o@ukr.net

ВІРТУАЛЬНІ ПЛАТФОРМИ І ЦИФРОВІ ЗАСТОСУНКИ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ ДИСЦИПЛІН ЛІНГВІСТИЧНОГО ЦИКЛУ

Сьогодення диктує свої вимоги до освітнього процесу. І в сучасних українських реаліях єдиний можливий формат навчання – дистанційний. Кожний заклади вищої освіти самостійно визначає віртуальні навчальні середовища, за допомогою яких буде зrealізований навчальний процес.

Розглянемо можливості реалізації дистанційного навчання на прикладі Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова. Базова віртуальна платформа для університету – корпоративна платформа Microsoft Teams. Це освітнє середовище уможлиблює проведення повноцінних занять у режимі реального часу з усіх дисциплін, передбачених навчальним планом тієї чи тієї освітньої програми.

Окрім демонстрації навчального матеріалу (щоправда, для транслявання приймає тільки документи, створені за допомогою програми Power Point, на відміну від платформ Zoom і Google Meet, де можливий показ на екрані документів різних форматів), можлива робота в чаті заняття (виконання письмових завдань, наведення коментарів викладача для перевірки виконаного (особливо актуально для роботи з іноземними студентами), подання додаткової інформації, як-от: покликання на різні ресурси, представлення фотодоказів роботи в зошиті 😊), демонстрація екрана студентами з підготовленими завданнями. Наприклад, із застосуванням віртуальної платформи Migo, за допомогою якої студенти створюють інтелект-карти (рис. 1).

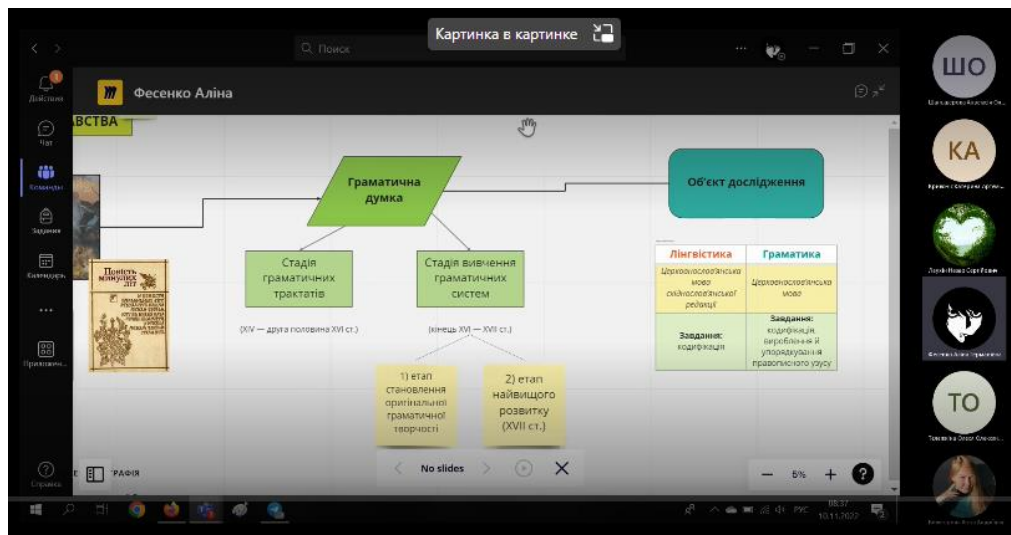
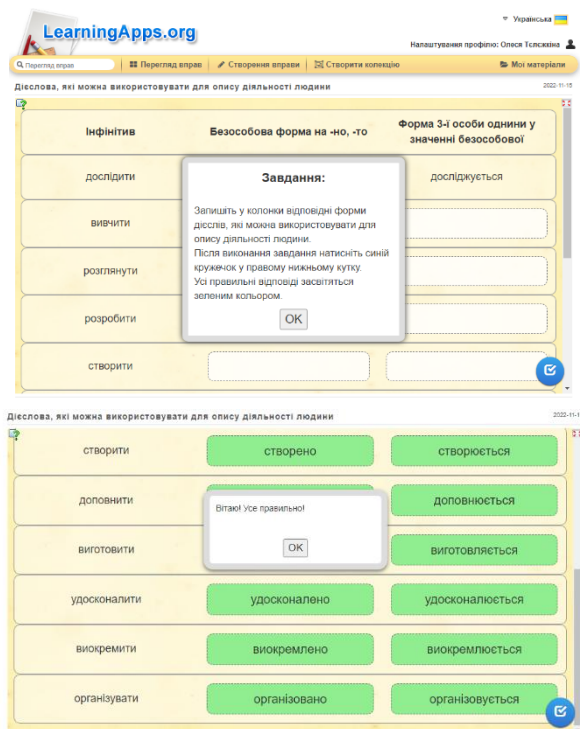

Рисунок 1. Приклад застосування віртуальної платформи Migo на занятті з дисципліни «Історія лінгвістичних учень»

Для урізноманітнення роботи на платформі Microsoft Teams доцільно використовувати різноманітні конструктори інтерактивних завдань, зокрема Kahoot, Quizizz, Factile, Classtime, Learning App. Наведемо приклад такого завдання для іноземних студентів, створеного за допомогою ресурсу Learning App (рис. 2).

<https://learningapps.org/watch?v=pjep7oqhc22>

Рисунок 2. Завдання для іноземних студентів із теми «Опис діяльності людини» (дисципліна «Мовна підготовка»)

Попри всі переваги платформи Microsoft Teams, цей сервіс не надає можливості якісно працювати з віртуальною дошкою, на відміну від Zoom і Google Meet. А використання дошки під час вивчення мовних дисциплін дуже важливе, і чат не виконує всіх необхідних функцій.

Для підтримки самостійної роботи студентів і контролю їхніх навчальних досягнень в університеті застосовують освітнє середовище Moodle. Однак, незважаючи на всі його багаті пропозиції щодо типів завдань, варіантів обміну думками зі студентами, цей сервіс не передбачає проведення занять чи консультацій у режимі реального часу (можна розмістити лише відеозапис лекції).

Досвід дистанційного навчання, набутий від весни 2020-го року, – то перші кроки в опануванні різних технік і прийомів, запропонованих сучасними інтернет-сервісами. Застосування матеріалів, створених за допомогою таких сервісів, як Kahoot, Quizizz, Factile, Classtime, Learning App, Wizer.me (тести, пазли, ігри, інтерактивні аркуші контролю), Microsoft Sway, Canva App (презентації та ін.), Render forest (навчальні відео), Draw.io, Miro, MindMeister, MindMup, Mindomo, Coogole (інтелект-карти, карти для брейнстормінгу та ін.), сприятиме полегшенню роботи на занятті, покращенню сприйняття навчального матеріалу і підвищенню рівня зацікавленості студентів.

Chaika Oksana

*PhD (linguistics), Associate Professor,
Associate Professor at Department of Foreign Philology and Translation,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine /
University of Luxembourg, Esch-sur-Alzette, Luxembourg
e-mail: oxana.chaika@yahoo.es*

DIGITAL COACHING FOR MULTICULTURAL EDUCATION IN UKRAINE

These dramatic days with the military aggression of the neighboring country into the Ukrainian lands and the launched genocide of the Russians against the

Ukrainian nation, it is becoming absolutely critical to revisit many aspects in high school and university curricula as to educating the youth of Ukraine. With paying due respect to linguistic and cultural differences attributive to a wide variety of peoples globally, growing tolerance in communication and life for all the peoples including interethnic groups, minority societies, and indigenous peoples, it is important to preserve the national values, and expect the acceptance and respect of others towards the Ukrainian origin, customs and traditions, language and spiritual and modern culture, in particular.

Helping the Ukrainian youth become deeply aware of their roots and form / cultivate a sense of national identity will play its pivotal role in education, which can be implemented via modifying and amending certain blocks of knowledge and skills, competencies in the cycles of the education, social sciences and the humanities disciplines [1]. To this end, it is about including the poly- and multicultural component into teaching foreign languages in larger and broader scope and volume. Therefore, giving a quick overview of the idea will lead to differentiating polyculturalism and multiculturalism in education. Overall, the polycultural education is seen in the light of comparison of the Ukrainian and other European languages and cultures; and focus is laid on integration and assimilation of many educational, life and business components in schooling in Ukraine and the EU on the basis of shared values and understanding the shared future vision for a global world. Multicultural education in teaching foreign languages in Ukraine will strongly disintegrate the language and culture of the Ukrainians and Russians, accounting for historic, political, economic, academic, as well as spiritual, cultural, and linguistic values of these two peoples, standing at attention for the Ukrainian national identity and security as a nation with its rich ethnic roots.

To do so and achieve the desired goals in a faster and more efficient ways, the coaching technology comes of great support; digital solutions in the form of questionnaires, software programs, updates and other tools may help both teaching staff (Faculty) and students see exactly where they are, where they wish to be at the

end of the teaching and learning journeys, and find the most optimal ways of how to teach and learn best in order to maximize the students and Faculty's capacities.

Today coaching has been widely used in corporations and business and political world. Also, coaching is known to be leading in many European universities as a fundamental driver for quality education [2]. What can be more powerful is introduction of digital coaching due to its convenience and ability to scale.

As it can be derived from the term itself, digital coaching in education can be viewed as a well-delivered and education quality-enhancing service whereby coaching meetings known as coaching sessions take place between two parties – a lecturer / teacher in the role of a coach and a student or group of students in the role of a coachee; another criterion for digital coaching in education is that such coaching sessions are conducted virtually, firstly, and secondly, many aspects can be automated with the means of digital platforms.

The advantage of coaching sessions in education can be delivered via desktop or mobile device. The benefits of educational digital coaching for teaching foreign languages stimulates learning and reflection process, which is conducted both in the two settings. One setting is practical, which is carried out in a classroom, or in the teaching and learning setting per se. The other takes place in the student's everyday environment, the analogue setting. This approach enables the students who master foreign languages to better acquire and polish their knowledge, skills and competencies, as well as practice the new skills in relevant real-life situations. At the same time, this approach does not limit locations and time zones that is altogether important to physical presence of students where they stay safe or choose the place for reasons of convenience, etc. Everyone interested and eager to grow in the selected course may do it with the help of Internet and the suggested technology.

Ribbers & Waringa (2015) define digital coaching as “a non-hierarchical developmental partnership between two parties separated by a geographical distance, in which the learning and reflection process is conducted via both analogue and virtual means” [3]. According to CoachHub experts and coaching practitioners, “the

lack of a hierarchical and advisory relationship is a characteristic of digital coaching, which intrinsically distinguishes it from e-learning and e-therapy” [4].

References

1. Chaika, O. (2021). Adoption of Team Coaching Competencies for Innovative Translation and Foreign Language Instruction: Polylingual and Polycultural Dimensions in Higher Education. *International journal of social science and human research*, 04(11), 3420–3431. <https://doi.org/10.47191/ijsshr/v4-i11-52>
2. Chaika, O. (2022). Polycultural education via coaching. *Conference Proceedings: Scientific research in XXI century, 6-8 March 2022*. Ottawa, Canada. Scientific Collection «Interconf», no 101, 97-107. <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/18783/16517>
3. Ribbers, A., & Waringa, A. (2015). *E-Coaching: Theory and practice for a new online approach to coaching*. Routledge.
4. <https://www.coachhub.com/coachhub-academy/>

Чаплигін Олександр Костянтинович

професор кафедри філософії та педагогіки професійної підготовки,

доктор філософських наук, професор ХНАДУ

e-mail: Chaplygin.ak.46@gmail.com

Сук Олена Євгеніївна

ст. викладач кафедри філософії та педагогіки професійної підготовки ХНАДУ

e-mail: suk.elena2017@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ LMS MOODLE ПРИ ВИКЛАДАННІ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

З кожним днем інформаційно-освітнє середовище вищих навчальних закладів стає все більш мобільним та персоніфікованим завдяки впровадженню таких інформаційних систем як електронні платформи.

Платформи для онлайн-навчання – це сервіси-посередники між студентом та викладачем в процесі дистанційного та змішаного навчання. Платформа одночасно є способом зв'язку, сховищем завдань, координатором процесів та набором інструментів і шаблонів для управління онлайн-навчанням, засобом автоматизованого створення дистанційних курсів.

В Харківському національному автомобільно-дорожньому університеті використовується одне з найбільш відомих та популярних об'єктно-орієнтованих навчальних середовищ – Moodle (акронім від Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment – модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище). Ця платформа дозволяє забезпечити організацію взаємодії між викладачем і студентом та передбачає широкий спектр можливостей для повноцінної підтримки процесу навчання в дистанційному середовищі (різноманітні способи подання учбового матеріалу, перевірки знань та контролю успішності тощо).

Сьогодні платформа Moodle використовується більше ніж 200 країнах світу [1].

В нашому університеті LMS Moodle є середовищем для розробки та використання онлайн-курсів. Таке середовище за своїми функціональними можливостями, за простотою та зручністю використання відповідає більшості вимог, що висуваються користувачами до систем електронного навчання [2] і дає можливість уникнути багатьох труднощів, що виникають в процесі вивчення гуманітарних дисциплін. Використання цієї платформи дає змогу повністю реалізувати електронну складову викладання гуманітарних дисциплін, оскільки містить потужні інструменти планування навчального процесу, дозволяє інтегрувати у собі різні види навчального контенту (текст, відео, інтерактивне відео, фото), пропонує інструменти індивідуальної та групової роботи студентів, а також контролю набутих знань. Значною перевагою є можливість зберігати портфоліо кожного студента (всі виконані роботи, оцінки, коментарі викладача, повідомлення в форумах) та контролювати відвідуваність слухачів.

Платформа дозволяє розміщувати завдання різного рівня, для успішних студентів можуть відкриватися додаткові елементи для більш глибокого засвоєння матеріалу. І, навпаки, для слабких студентів можна викладати в курсі полегшені завдання, які вони можуть виконувати самостійно. Це дає можливість зменшити навантаження на викладача при роботі з відстаючими.

Досвід роботи викладачів кафедри філософії та педагогіки професійної підготовки в дистанційних курсах дозволяє зробити висновок, що LMS Moodle є дуже корисною та комфортною системою для організації інформаційної підтримки дисциплін гуманітарного циклу та організації самостійної роботи студентів різного рівня підготовки.

Список використаних джерел:

1. Кушнир М. Цифрове освітнє середовище [Електронний ресурс]. URL:<https://medium.com/direktoria-online/the-digital-learning-environment-f1255d06942>
2. Moodle [Електронний ресурс]: Офіційний сайт. URL: <http://moodle.org>

**Щітка Олександр Володимирович,
Ялов Юрій Михайлович**
*магістранти кафедри МКБМ ХНАДУ,
науковий керівник – Бугаєвська Ю.В., к.п.н., доцент*
e-mail: bugaevskaylia@ukr.net

НОВІ ОСВІТНІ МОЖЛИВОСТІ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ

У наш час інтернет-технологій багато аспектів сучасного життя переноситься в мережу, прискорюючи тим самим темпи розвитку інформаційного суспільства і долаючи географічні бар'єри. Не стає винятком і освіта. Зараз вже не обов'язково знаходитися поруч із викладачем. Інтернет дає змогу розширити знання, зробити навчання справді повноцінним та всеохоплюючим.

Наразі основна вимога для дистанційного навчання – підтримувати безперервність навчання, щоб студенти мали змогу своєчасно завершити навчальний рік. Тому нові освітні платформи дають можливість викладачам індивідуалізувати навчання і широко використовувати групові форми роботи.

Доступ до матеріалів, розміщених на «хмарі», можна отримати як з комп'ютера, так і з смартфона або планшета. Для засвоєння матеріалу кожен

студент має змогу підібрати власний темп сприйняття, обробки та засвоєння інформації, що сприяє підвищенню мотивації до навчання та кращому засвоєнню навчального матеріалу.

Використання інтернет-платформ дозволяє викладачам організувати стандартний навчальний процес через інтернет, зокрема призначений:

- створювати навчальні класи навчання і додавати студентів;
- відправляти завдання та організувати тематичні обговорення з студентами;
- викладач має можливість перевірити роботу, поставити відповідну оцінку і написати коментарі [1].

Використання інтерактивних вправ на заняттях дає кращий результат тоді, коли студенти виконують їх індивідуально за допомогою інтернет-сервісів, що підвищує ефективність роботи кожного студента та дає можливість викладачу проконтролювати кожного з них;

- ефективно при вивченні фахових дисциплін, які не завжди забезпечені відповідними підручниками;
- використання сервісу можливе на будь-якому гаджеті, що спрощує роботу педагога та підвищує зацікавленість студентів [2].

Використання навчальних платформ не зводиться до заміни паперових носіїв інформації електронними. Сервіс дозволяє поєднувати процеси вивчення, закріплення та засвоєння навчального матеріалу, які під час традиційного навчання відокремлені один від одного. Але можливості таких платформ сприятимуть ефективному навчанню лише при наявності у викладача продуманої, добре розробленої програми курсу, а також текстів та презентацій лекцій, набору практичних завдань, що сприяють засвоєнню теоретичного матеріалу. Вони не замінюють викладача з його дидактичною майстерністю, а лише надають нові можливості для організації навчального процесу.

Отже, використання будь-якої з навчальних платформ дозволяє впровадити навчальні та контрольні заходи, мотивує студентів до систематичного виконання рекомендованих завдань, що значно покращує

результати. Використання широких можливостей дистанційної системи дозволить студентам самостійно організовувати, планувати та контролювати свій освітній процес, а також отримати більш ґрунтовні та різноманітні знання.

Список використаних джерел:

1. Козлова Г.М. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Одеса: ОНЕУ, 2016. 200 с.
2. Гриценко В., Юстик І. Використання сервісу GOOGLE CLASSROOM для управління освітніми процесами URL: <http://www.kspu.kr.ua/ua/ntmd/konferentsiy/2015-10-06-06-17-54/sektsiia-4/3930-vykorystannya-servisu-google-classroom-dlya-upravlinnya-osvitnimy-protsesamy>

Ярмак Тетяна Василівна

професор кафедри філософії та педагогіки професійної підготовки, кандидат соціологічних наук ХНАДУ
e-mail: yarmak_t.v@ukr.net

Холодова Ольга Олександрівна

доцент кафедри організації та безпеки дорожнього руху, кандидат техн. наук
e-mail: olgakholodova2807@ukr.net

Сук Олена Євгеніївна

ст. викладач кафедри філософії та педагогіки професійної підготовки
e-mail: suk.elena2017@gmail.com

РОЛЬ ВИКЛАДАЧА-ТЮТОРА В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Сьогодні Україна вже має певний досвід роботи в умовах дистанційного навчання. Цей досвід активно досліджується, зроблена велика кількість висновків, надані рекомендації, які можуть бути застосовані керівниками та викладачами вищих навчальних закладів. Зокрема, це стосується зміни традиційної ролі викладача [3]. Проведений багатьма дослідниками порівняльний аналіз сучасної наукової літератури та досвіду викладання у ВНЗ в умовах розвитку цифрової системи освіти, дозволяє зробити висновок, що розвиток цифрових технологій є нагальною потребою для підвищення

ефективності системи освіти в цілому та вивчення гуманітарних дисциплін зокрема.

Майже всі дослідники звертають увагу на те, що сучасні студенти «перебувають в кіберреальності», в той час, як великий відсоток викладачів не застосовує весь обсяг можливостей інтернету. Досвід дистанційної освіти також показав, що спостерігається часткова зміна ролей, коли студент навчає свого викладача та допомагає налагодити онлайн-спілкування. Виникає ситуація, коли мододше покоління передає свій досвід старшому.

Отже, виникає потреба у викладачах, спроможних працювати в організаційних формах віртуального освітнього середовища. Це питання розглядається в роботах В.М. Кухаренка, А.А. Андрєєва, Г.С. Молодих, Н.С. Сиротенка. Так, В.М. Кухаренко зазначає, що ключовою фігурою дистанційного навчання є тьютор, тобто викладач, розробник курсу і організатор дистанційного навчання. При цьому викладач-тьютор повинен володіти дещо іншими компетенціями, ніж викладач класичної освіти [2]. Тьютор працює в принципово інших організаційних формах віртуального освітнього середовища: проводить конференції, готує інформаційні презентації, передає в процесі заняття повноваження студенту, організовує вебінари, відеоконференції, відеолекції, віртуальні консультації тощо [4]. Викладач має не лише допомогти студенту зорієнтуватися в потоці інтернет-інформації, а й сприяти розвитку критичного мислення при оцінюванні цієї інформації.

Відповідно до стандарту викладача, розробленого Міжнародною асоціацією з розвитку інформаційних технологій в освіті (ISTE), викладачі повинні спрямовувати студентів «на позитивний внесок в розвиток цифрового суспільства та сприяти формуванню цифрового громадянина (digital citizenship), допомагати студенту набути позитивного суспільного досвіду коректної та етичної поведінки в мережі, формувати культуру звернення до онлайн-ресурсів» [5].

Процес дистанційного навчання – це процес взаємодії викладача та студента, заснований на спілкуванні, що складається з вербальних,

невербальних та екстралінгвістичних компонентів. Роль викладача-тьютора є дуже важливою, оскільки простий пошук та знаходження студентом інформації, прослуховування лекцій на відповідних інтернет-платформах не може вважатися повноцінним навчанням, «комп'ютер у принципі не здатний перетворювати значення на смисли, інформацію на знання... і потрібно шукати власне психологічні закономірності та механізми розуміння цього процесу» [1]. Інформація як така, за своєю сутністю є нейтральною і не може бути підґрунтям для виховання, яке можливо лише в спілкуванні з викладачем, тому тьюторство є необхідною складовою освітнього процесу. Тьютор – це консультант, наставник, педагог, андрагог. Його роль пов'язана з умінням передавати знання та практично керувати процесом навчання з урахуванням особливостей студентів. Ми вважаємо, що саме за викладачем-тьютором закріплюється функція формування освітнього середовища, де студент вчиться самостійно отримувати інформацію, перетворювати її у відповідні його індивідуальній освітній траєкторії знання та вміння, застосовувати їх при вирішенні практичних завдань.

Список використаних джерел:

1. Вербицький О. О. Цифрове навчання: проблеми, ризики та перспективи // Електронний науково-публіцистичний журнал "Homo Cyberus". 2019. № 1 (6). URL: [http:// journal.homocyberus. / Verbitskiy](http://journal.homocyberus. / Verbitskiy)
2. Кухаренко В.М., Бондаренко В.В. Екстрене дистанційне навчання в Україні: Монографія / За ред. В.М. Кухаренка, В.В. Бондаренка. Харків: вид-во КП «Міська друкарня», 2020. 409 с.
3. Попова А. В. Цифровая педагоги роли акторов педагогического процесса // Проблемы современного образования. 2021. №3. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tsifrovaya-pedagogika-k-voprosu-ob-izmenenii-rol-i-aktorov-pedagogicheskogo-protsesssa>
4. Щенников С.А. Дидактика электронного навчання URL:<https://www.researchgate.net/publication/334486959>
5. ISTE Standards for Students, Educators, Computer Scientists, Technology Coaches and Administrators by ISTE (International Society for Technology in Education). 12 с. URL: <https://id.iste.org/docs/pdfs/iste-standards-2017>

Ярмолівч Оксана Іванівна
професор кафедри іноземних мов ВА (м.Одеса),
кандидат педагогічних наук, доцент
e-mail: o.i.iarmolovych@gmail.com
Шимбаков М., Собко В., Козерацький Н.
курсанти ВА (м.Одеса)

ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ВИХОВАННІ ПАТРІОТИЗМУ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ

Проблема виховання патріотизму є предметом постійної уваги протягом всієї багатомісячної історії розвитку вітчизняної педагогічної думки. Дослідження процесу формування української ментальності, традицій виховання патріотизму до своєї країни показує, що це є складова історії України. Проведення курсантами вищих військових навчальних закладів наукових досліджень процесу формування країни, її історії, менталітету є реалізацією української педагогічної культури, які демонструють прояви близькості до народу, патріотизм, високу духовність, прояви особистої свободи, здібність до національного самовизначення .

Події сьогодення продемонстрували важливе місце патріотизму в державотворчому процесі, як складової української ментальності. В навчальних закладах сьогодні найбільш актуальними виховними напрямками є патріотичне і громадське виховання.

Нами була зроблена спроба проаналізувати національний патріотизм складову і бази менталітету українців, виявити можливі принципи організації виховного простору в процесі проведення науково дослідницької діяльності курсантів вищого навчального військового закладу, аналіз складової наукової дослідницької діяльності – історико-педагогічного аспекту, як ефективного засобу формування їх патріотизму.

Науково-дослідницька діяльність базується на завданнях, які викладачі-керівники разом з курсантами-дослідниками вирішують відповідно до складової формування сучасного фахівця. Проблемами ефективного ведення

професійної науково-дослідницької діяльності в вищих навчальних закладах займалися вчені починаючи з Сократа і до сьогодення. Участь у науково-дослідницькій роботі в освітніх закладах сприяє розвитку у майбутніх офіцерів необхідних професійних навичок: уміння знаходити і оновлювати знання; розвитку здатності до самостійної ментальної роботи, особливо творчої; вмінню аналізувати інформацію для використання результатів професійної діяльності; здібності адаптуватися до нових умов праці; постійне вдосконалення власної кваліфікації

Про значний інтерес до історичних аспектів становлення та розвитку українців в визвольній боротьбі протягом історії України в різних її регіонах свідчать спостереження викладача-керівника за працею курсантів в процесі їх участі в НДД. Було запропановано дослідити історію осередка, де виріс курсант і живуть рідні. Хронологічних рамок керівник не ставив, запропанував дослідити період з моменту наявності історичних документальних відомостей про рідне для курсантів поселення. Наступне завдання було розповісти про події, пов'язані з визвольною боротьбою в цьому місці. До дослідницьких досліджень було залучено курсантів трьох курсів Військової академії з різних областей України. Всі курсанти, хто відгукнувся на пропозицію займатися НДД зробили це за власним бажанням. 29% курсантів продемонстрували самостійність і глибину дослідження теми. Активність продемонстрували 66% курсантів. 24% курсантів додали нові завдання до загального листа. До самовизначених завдань можна віднести: акцент на історію своєї родини, увага до народного фольклору свого краю (легенди, пісні), інтерес до порівняння загальної країнознавчої інформації з інформацією, яку отримали протягом особистого досвіду (навчання за кордоном).

До характерних особливостей змісту та організації НДД використання історико-педагогічного аспекту є ефективним в навчально-виховному процесі формування патріотичних якостей майбутніх офіцерів.

**«Викладання гуманітарних та українознавчих дисциплін
засобами дистанційного навчання:
теорія і практика закладів вищої освіти»**

*Науково-методична
інтернет-конференція*

24 листопада 2022 року

Відповідальний за випуск *Н.П. Книшенко*

В авторській редакції